

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

39-41
960 H
F
1936

Fra
Vallekilde Folkehøjskole

43

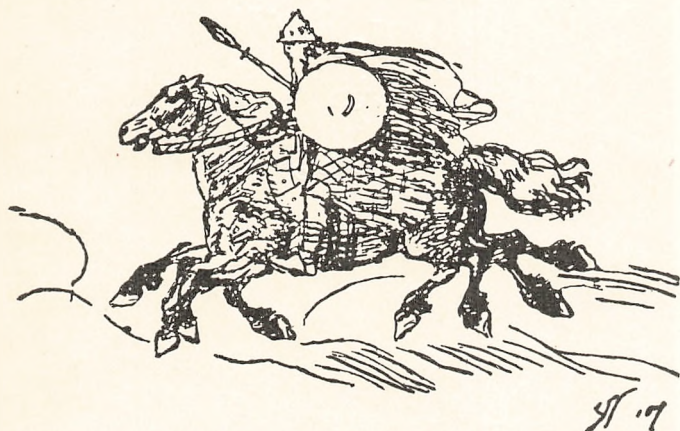
Udgivet af Selevsforeningen

1936

Statens pædagogiske Studiesamling
København V.

FRA VALLEKILDE FOLKEHØJSKOLE

43

UDGIVET AF ELEVFORENINGEN
1936

Statens pædagogiske Studiesamling
København V.

1945/887

~~3741~~ H
25
f
1936

1945/887

Ejvind Christensen
KØBENHAVN

**Statens pædagogiske Studiesamling
København V.**

Fra Pearl S. Bucks Verden.

Gennem Pearl S. Bucks Bøger fra Kina møder vi en Verden saa broget og mangfoldig, at det kan synes ret umuligt paa saa lille Plads, som her staar til Raadighed, at skulle give bare en tilnærmet Orientering i den. Der kan aldeles ikke blive Tale om en grundig Kortlægning, men snarere om at gøre dem af Aarsskriftets Læsere, som muligvis endnu ikke skulde have opdaget den, opmærksomme paa dens Eksistens.

I Pearl Bucks Digting stifter vi Bekendtskab med det kinesiske *Land*. Hun trætter os ikke med lange og brede Naturskildringer; men ind i sin Beretning om Mennesker kaster hun smaa fine Glimt af, hvordan *de* ser Landet under de skiftende Aarstiders Belysning, og med det Resultat, at vi ogsaa ser det, oplever det. Vi gaar til daglig Brug alle forbi megen smuk Natur, uden at vi ser den som andet end noget ligegyldigt, og vilde vi sige til os selv: Nu vil jeg lægge Mærke til den! vilde det intet hjælpe; vi vilde sanse den nøjagtigere, men ikke med mere Glæde. Da kan det ske, uden at vi ved hvorfor, at vi pludselig faar den Sindets Oplagthed, som gør, at vi nu oplever, indoptager, hvor vi før bare saa. Disse Øjeblikke føler vi som en Værdi. — Naar vi læser Rejseskildringer og ser Fotografier fra et fremmed Land,

hvor vi ikke selv har været, kan de ogsaa hjælpe os til at sanse, at se, Landet nøjagtigere, men længere naar de sjældent. Det er den store Digters og den store Malers Privilegium gennem deres Kunst at kunne vise os det fremmede Land paa en saadan Maade, at de skaber netop den Oplagthed, der bringer os i inderlig Forbindelse med det, hidfører »Kontakt« mellem det og os, tilfører os en sjælelig Værdi. Pearl Buck evner at faa dette Møde i Stand mellem kinesisk Landskab og os og afslører sig alene derigennem som værende en stor Kunstner, og dog er det ikke det, der er det vigtigste i hendes Digtning, nej, det stærkest dragende er hendes Menneskeskildring.

Hun viser os det »gamle« Kina, d. v. s. det Kina, som var, før de hvide kom med deres Teknik og Kultur — eller Mangel paa sidstnævnte! — Vi er med ude i Landsbyen hos de fattigste Samfundslag (»Moderen« og Begyndelsen af »Den gode Jord«). Vi ser deres Flid og store Nøjsomhed. Da f. Eks. en ung Mand i »Den gode Jord« kommer Teblade i det kogende Vand, siger hans Far: »Hvorfor er du saa ødsel? Te — det er ligesom at spise Sølv«. Og følger vi under en Hungersnød en Familie ind til Byen, faar vi en Indsigt i kinesisk Proletariats Liv, der sent vil glemmes. Men Pearl Buck fører os ogsaa ind i de velhavende Samfundslag (f. Eks. i Skildringen af det Milieu, den unge Pige kommer fra i »Østenvind-Vestenvind«), og vi finder Ødselheden og Driveriet lige saa iøjnefaldende der som de modsatte Egenskaber hos største Parten af den arbejdende Befolkning. Det er altsammen fortalt gennem en Vrimmel af smaa Træk, der gør det hele saare levende. Fælles for Samfundet fra nederst til øverst er, at det er et statisk, d. v. s. et stillestaaende Samfund. Generation efter Generation gaar alt i den samme Skure, bestemt af Skik og Tradition. Der spørges ikke, naar et Arbejde skal gøres:

»Hvordan gør vi det bedst?« men: »Hvordan plejer vi at gøre?« Livet er, fra de mindste Ting til de største, fra Arbejde til Moralbegreber, indkredset af, hvad der éngang er vedtaget, og det falder yderst sjældent nogen ind at bryde Vedtægten. Naar et Samfunds Traditioner saa fuldstændigt omslutter og bestemmer Menneskenes Væren, vil det altid blive haardest for dem, der af en eller anden Grund er de svageste, idet de stærkeste gennem Aarhundredernes Gang har bestemt Vedtægterne og altid i deres eget Favør. Pearl Bucks Bøger bliver da bl. a., indholdsmæssigt set, en Række Tragedier om de svage, de undertrykte. Det vil ikke sige, at Bøgerne er sentimentale. Intet ligger fjernere for Pearl Buck, der beretter alt paa en roligt fremadskridende, saglig Maade; men der er et dirrende Følelsespres i Bunden, som bevirker, at vi lever med i »disse Mennesker«s Sorger og Lidelser og hele Skæbne. Hvem er da efter Pearl Buck at dømme de svage og derfor dem, der rammes haardest i det gamle kinesiske Samfund? Det er f. Eks. de fattige overfor Magthaverne, hvis Kategori saa i øvrigt strækker sig fra Røverhøvdinge til Herremænd og Købmænd. Hvad enten disse nu officielt fordømmes, som de første, eller regnes for Samfundsstøtter, som de sidste, er deres Virksomhed over for den fattige Del af Befolkningen af samme Art, nemlig gaaende ud paa at presse saa mange Penge ud af den som muligt. Og de fattige bøjer sig under deres tunge Skæbne. »Saadan har det altid været — saadan vil det altid blive«, det er Tankegangen, for i det dybt traditionsbundne Samfund lyser ingen Haabets »gyldne Strime« over de undertryktes Horisont. »De svage« er endvidere de unge i Forholdet til de ældre. Vi faar her et levende og stærkt Indtryk af, hvordan den ældre Generation bestemmer over den yngre, dels naar de store Afgørelser træffes, dels i Dagliglivet, hvor de yngre ofte maa tage imod hvad som

helst af de gamle uden at kny. Indtil de mindste Enkelt- heder er det — i hvert Fald i de højere Samfundslag — bestemt, hvordan de har at opføre sig. Naar f. Eks. den unge Svigerdatter skal gaa ind til sin Svigermor med en Kop Te, er der en ganske bestemt Maade, hun maa bære sig ad paa, fra hun kommer ind ad Døren, til hun gaar ud ad den igen — og ve hende, hvis hun ikke paa det nøjeste iagttager Ceremoniellet! — Endelig er »de svage«, de undertrykte, Kvinderne i deres retsløse Stil- ling over for Mændene. Naar en Pige er født, regnes det for en Ulykke. En Kone meddeler f. Eks. sin Mand en Datters Fødsel i følgende Ord: »Det er kun en Slavinde denne Gang — ikke værd at nævne«, og Manden mod- tager Budskabet uden Ord; men »en Følelse af noget ondt greb ham.« Hos de fattige dræbes Pigerne ofte som spæde, eller de sælges faa Aar gamle som Slavinder til rige Folks Huse, og den Skæbne, de da gaar ind til, er af en saadan Art, at man mindes Johs. V. Jensens Ord: »Gives der noget haardere, end hvad Menneske har til- føjet Menneske«. — I de højere Samfundslag finder Sla- veriet Sted under andre Former. Der sælger en Mand ikke sin Datter, han gifter hende bort — efter *hans* Vilje. Fra hun kunde skønne, har hun hørt, at hun er et værdi- løst Væsen, der kun har at indordne sig. I »Østenvind-Ve- stenvind« siger Fruen til sin Datter: »I alt, hvad jeg har lært dig, har jeg taget Hensyn til to Mennesker — din Mands Mor og din Mand« — — — »i alle Ting har jeg lært dig at bøje dig, som en Blomst bøjer sig ligevel for Sol som for Regn.« Den kinesiske Pige fra et velhavende Hjem maa i sin Opvækt døje de forfærdelige Smerter, som hun faar, naar hendes Fødder indsnøres, og Mode- ren maa udholde Barnets evindelige Graad. Det falder ingen af dem ind, at det kunde være anderledes, i hvert Fald ikke Moderen, for hun er for længst ogsaa sjæleligt »indsnøret«; men det gør ikke Lidelserne mindre. — Naar

der i disse Aar ogsaa herhjemme hos os tales om »Østens lykkelige Kvinder«, der er i »Kvindens egentlige Paradis« i Modsætning til Vestens, som er vildført af Kvindebevægelsen, og naar Ordene lyder fagre og troværdige og truer med at gaa til Hjertet, da anbefales det at bruge Pearl Bucks Bøger som supplerende Læsning. De taler et andet Sprog, et Kendskabens og Realiteternes Sprog.

Saa maa det her tilføjes, at Pearl Bucks Skildringer fra det gamle Kina naturligvis ikke kun omhandler det triste, nej, de giver Livet i den Alsidighed, i Arbejde og Hvile, i Dagligliv og Fest, i Sorg og Glæde.

Naar vi læser Pearl Bucks Bøger lægger vi først og fremmest Mærke til det fremmedartede. Som de dog altid bærer sig forunderligt ad, disse Kinesere, lige modsat af, hvad ellers fornuftige Mennesker gør! Men det varer ikke længe, før vi opdager, at de alligevel er Mennesker som vi. Vi kan vist sige, at naar vi lukker en af Bøgerne op, tænker vi: »Hvor er Menneskene dog forskellige der og her!« — naar vi lukker den i: »Hvor er de dog i Grunden ens!« — I »Den gode Jord« fortælles der, at den unge Bonde, Wang Lung, maa nøjes med til Hustru at faa en Slavinde, O-lan, fra et rigt Hus; for han har ikke Raad til at faa en finere og kønnere Kvinde og da slet ikke til at faa en med indsnørede Fødder. Han er lidt ked af det, men finder sig i sin Skæbne, og snart bliver han glad ved hende. De slider trofast sammen og deler uden at kny al den Modgang, Skæbnen efterhaanden giver dem. O-lan er meget lidt talende, især nævner hun intet fra sit tidligere Liv i det rige Hus. Kun engang imellem bryder der nogle faa Ord ud af hende; men de fortæller tilstrækkeligt. Wang Lung spørger f. Eks. en Dag: »Blev du slaaet i det fornemme Hus?« og O-lan svarer: »Hver eneste Dag fik jeg Prygl.« Og dog har man Indtryk af, at det ikke er selve den legemlige Lidelse, der har været den værste, men hele den Foragt

og Haan, der er blevet vist hende. — Under en Hungersnød maa Wang Lung og hans Familie flytte til en Storby og forsøge at opretholde Livet der. Da kommer der Oprør, og under den almindelige Forvirring ser O-lan sit Snit til at faa fat paa nogle Juveler, gemt i en Mur i et forladt Hus. Senere faar hendes Mand dem — paa to nær; dem opbevarer hun i en Pose paa sit Bryst. De er for hende et Bevis paa, at de ydmygende Dage i det rige Hus er uigenkaldeligt forbi. Da hun gik som den ringeagtede og oversete Slavinde, da var det andre, der fik Juveler, aldrig hende, og hun ønskede sig brændende nogle, for de blev for hende et Tegn paa Menneskeværdighed. Nu har hun dem, Oprejsningens Time er inde. — Det meste af denne Historie er underlig og fremmed for os. — Kinesiske Kvindegaarde (Haremer) — Slaveri — og Folk, der gemmer deres Kostbarheder bag løse Sten i en Mur — — nej, det har ikke noget med danske Forhold at gøre. Men Pearl Buck er ikke færdig endda. Wang bliver ved Hjælp af Juvelerne en rig Mand og konstaterer saa en Dag, at han ikke mere bryder sig om sin forslidte, grimme Kone; en Mand i hans Stilling kan næsten knap være bekendt kun at have hende; han køber sig da en fin Dame fra et Tehus og tager hende til sin »Anden Hustru«. Hende er han meget indtaget i, og en Dag tager han saa de to Juveler fra O-lan og giver dem til Tehusdamen. O-lan har kunnet gaa gennem Hungersnødens Afgrund uden at klage, men dette her kan hun ikke forvinde. Og vi, Læserne fra modsat Side af Jordkloden, ja, vi har for længst glemt alt det sære og fremmedartede og sanser kun, at vi læser en Beretning om et Menneske, der blev ramt der, hvor det ikke kunde taale at rammes, saa den Smule Tillid til Livet, der endelig var vokset frem, brød sammen, samt en Beretning om, hvilke Dybder menneskelig Gemenhed kan synke ned til. »Gives der noget haardere, end hvad Menneske har

tilføjet Menneske.« — Vi kan ogsaa blandt Pearl Bucks Fortællinger fra det gamle Kina nævne en anden, der staar os nær, det er Bogen om »Moderen«, om Kvinden, der elskede alt det spæde og hjælpeløse, hende, der maatte føle Livet gro i sig og omkring sig, for at hun kunde være tilfreds, hende, der ud af denne dybe Livsfølelse maatte give og give — — — Denne Historie vil trods alt det fremmedartede, der ogsaa er i den, blive forstaaet i alle Lande; vi er her nede ved »Livet, der ligger frisk under de mange Lag«, som det engang i en anden Forbindelse er blevet sagt. — Men det er ikke blot i de alvorlige Beretninger, Pearl Buck ryster fremmed og kendt sammen i broget Blanding; det er ogsaa i mange Smaatræk. Hun fortæller f. Eks. et Sted i »Den gode Jord« om, hvordan Wang Lung køber en Okse af en anden kinesisk Bonde. Hvis man adskillige Gange har overværet, naar jyske Bønder handler, vil man indtil de mindste Enkeltheder kende hele Sceneriet. Ganske vist — den kinesiske Bonde siger: »Jeg vil hellere sælge min Kone end denne Okse«, det siger Jyden ikke, for han har Dannelse — — nej, Ordene er forskellige, men Aanden — — —!

Selv om Pearl Buck kun havde givet os Bøgerne, der omhandler det gamle Kina, vilde hun have gjort vor Verden rigere og større — udad i Forstaaelse af et fjernt Folk og dets Egenartethed, indad i større Forstaaelse af menneskeligt Sjæleliv. Med ikke mindre Interesse læser vi imidlertid Beretningen om, hvordan dette gamle Kina, det statiske, traditionsbundne Kina, oplever Mødet med de hvide, deres Teknik og deres Kultur. Det kommer stærkest frem i »Østenvind-Vestenvind« og »Vejene skilles«. Den sidste er 3. Bind i Romanserien, der begynder med »Den gode Jord« og fortsætter med »Sønner«, for endelig i »Vejene skilles« at være helt oppe i det moderne Kina. Iøvrigt er »Østenvind-Vestenvind« og

»Vejene skilles« de lettest læste af hendes Bøger, bortset fra »I Udlændighed«, der omtales senere. Her ser vi pludselig »os selv« gennem de andres Øjne. Kineserne synes, de hvide er nogle underlige Skabninger. — Ja, som de dog altid bærer sig forunderligt ad, disse hvide, lige modsat af, hvad ellers fornuftige Mennesker gør! Deres Udseende, Klædedragt, Opførsel, Skikke — alt er lige latterligt eller ligefrem forargeligt. Tænk, de lader f. Eks. en Dame gaa først ind ad en Dør, skønt ethvert bare en lille bitte Smule kultiveret Menneske ved, hun skal gaa sidst, og de rækker en Tekop frem med een Haand, endskønt alle dannede Mennesker er oplært i, at den skal overrækkes med begge Hænder. — Hvad der er rigtigt paa den ene Side af Jordkloden, synes uhjælpelig at være forkert paa den anden; men fælles er den uhyre Betydning, man tillægger disse Former, vel at mærke: ens eget Folks, og at man maaler Menneskers Værdi efter, hvorvidt de har villet og kunnet erhverve sig denne »Dannelse«. Pearl Buck udløser en Latter hos os, en Latter over Kineserne — men hvem mon det egentlig er, vi ler ad?!

Vi hører som nævnt om, hvordan alt hvad der hører til den saakaldte »moderne Udvikling«, lige fra Kanoner, Baner, Biler, Grammofoner, Elektricitet og Boligudstyr til Hygiejne, Film, Litteratur, Kommunisme, Kvindefrigørelse og Videnskab, kommer til Kina, og om, hvordan det kinesiske Folk eller rettere: Kredse inden for dette store Folk overgiver sig mere eller mindre tøvende til den. Der begynder at gaa Opløsning i det gamle, stivnede Samfund, Udslagene er selvfølgelig yderst forskellige. Interessantest for os er, at vi, idet vi ser vor Kulturs Indtog hos den fremmede Race, klarere end til daglig, hvor vi selv er midt i den, kan se, hvad der er af Værdi i den, og hvor det glipper. Det gaar os som Kobbersmedemester Schmidt i »Genboerne«, at noget af det første,

vi ser, naar vi kommer over paa den anden Side Gaden, er vore egne »Vindeverrer«; vi synes maaske ogsaa nok, at det egentlig er »et kjønt Hus«, vi bor i; men vi undgaar heller ikke at lægge Mærke til, hvor »det dripper fra Tagrenden«. Der kunde være mangt og meget at nævne; vi tager et Udtog. Vestens Kultur gør de undertrykte oprørske — til en Begyndelse naturligvis kun de driftigste og modigste, efterhaanden flere og flere. Nu rejser der sig, om end langsomt, et Haab om en menneskeværdig Tilværelse hos dem og en Vilje til at kæmpe sig frem til den. De unge nægter at adlyde de ældre i Spørgsmaal, der er og bliver de unges egne. De fattige forsøger Revolution. Kvinderne prøver paa at lære, at de ikke er mindreværdige Væsener. Bag det hele ligger, skønt ubevidst hos mange, Ideen om Ligeret for alle Mennesker, for saa vidt de er ude over det rent barnlige Stadium. Vi er ikke i Tvivl om, at denne Udvikling i det store og hele er rigtig, men heller ikke om, at der er saare lang Vej frem, inden Maalet bare tilnærmelsesvis naas. Selv herhjemme er der langt igen, og ved hver Korsvej forsøger reaktionære Kræfter at dreje Udviklingen bort fra Hovedvejen, hvad saa ikke med Kina, hvor Vejen synes ufremkommelig i en saadan Grad, at vi knap forstaar, den kan banes. Pearl Buck viser os ogsaa Vanskelighederne ved at naa frem: at det ikke alene er det gamle Kina, der spærrende staar i Vejen, men at det ogsaa ofte gaar saadan, at mange af dem, der virkelig vil Fremskridtet, ikke rigtig kan faa det realiseret. F. Eks. synes iflg. »Vejene skilles« det ny Samfund, som de revolutionære vil bygge, snarere at blive et »Ønske samfund« end et virkeligt. Der laves Byggeplaner for Fremtidens Byer og Love for Fremtidens Stat, men imens sulter og fryser de fattige næsten lige saa galt som før. Saa tegner hun ganske vist — og heldigvis — ogsaa den sande Fremskridtslinie i den unge

Mand, Yuans, og den unge Pige, Mei-lings, Indstilling. De er enige om, at de ikke hører til i det gamle Samfund, men i det nye, selv om det først er ved at blive til; Ventetiden, indtil dette ny Samfund er dannet, vil de udfylde ved at tage fat paa de Opgaver, der fra Dag til Dag stilles dem. De er begge uddannet efter bedste amerikanske Mønster og har tilegnet sig de hvides Kultur med stor Dygtighed. Han arbejder som Lærer, hun som Læge (men det er selvfølgelig uvæsentligt, hvilken Livsstilling Pearl Buck lader dem have). De kan m. H. t. deres Indstilling over for den ny Stat indse, at dels er det ikke ligegyldigt, hvordan det gaar Menneskene i Øjeblikket, og dels er den vordende ny Stats Eksistens naturligvis afhængig af, om der til den Tid er et Menneskemateriale, stærkt nok til at bære den. — Ogsaa paa Kvindefrigørelsens Omraade viser Pearl Buck os mere og mindre heldige Virkninger. Der er i »Vejene skilles« en Kvinde, som har prøvet, hvad det vil sige at skulle kæmpe sig frem til Selvstændighed. Hendes Datter, Ai-lan, skal have Lov »at forme sit Liv efter eget Ønske«, at vælge, hvilket Arbejde hun vil; saa vælger hun imidlertid intet Arbejde at have, men i Stedet at bruge al sin Tid til Forlystelser. Hun er brændende med paa »det ny« og er saa dog i Virkeligheden dybt i Slægt med sladrende Indvaanere i de gamle, kinesiske Kvindegaarde. Hun er Haremsdamen i Funkisdragt. Heller ikke i Kina er det nok med Udfrielse fra det ufri; det kommer an paa, hvad den erhvervede Frihed bruges til. Men at den *maa* komme, det fortæller de mange Kvindetragedier i Pearl Bucks Bøger os tilstrækkeligt om, og at den *kan* bruges godt, samt hvordan den kan det, det er Skildringerne af den unge Kvinde, Hovedpersonen i »Østenvind-Vestenvind«, af Mei-ling og af Ai-lans Mor de smukkeste Vidnesbyrd om. Vildskuddene betyder praktisk talt intet mod de positive Værdier, vor

Kultur her bringer med. Den har meget andet paa Budgettets gode Side, men rigtignok ogsaa en Del paa den tvivlsomme, Nationalisme f. Eks. eller, fra et helt andet Omraade, »skamløse« Films, Kiosklitteratur. Det er umuligt her at komme ind paa alt dette, kun skal det atter betones, at netop idet vi læser Pearl Bucks Bøger, føler vi med stor Tydelighed, hvad det er i vor Kultur, der duer, og hvad der ikke gør det. Vi ser de bedste i Kina med sikkert Instinkt frasondre det værdifuldeste og modtage det, og ud af dette Møde kommer der saa skønne Mennesketyper som en Yuan, en Mei-ling, eller som Lægen og hans Hustru i »Østenv.-Vestenv.«. Da forstaa vi, at vor Kultur har Værdier, der gaar over Landegrænser og Raceskel, men ogsaa, at den kun kan bevare og videre udvikle disse Værdier — til Menneskenes Gavn og Glæde — naar den i alle Lande, hvor den er, bæres af Mennesker som ovennævnte.

Er der da ikke i Pearl Bucks Digtning en eneste *hvid*, der staa som Bærer af europæisk-amerikansk Kultur? Jo, der er flere, men ingen, der kommer paa Højde med Amerikanerinden Carie i den sidst udkomne Bog »I Udlændighed«. Vi har m. H. t. denne Bog den Glæde at staa over for Skildringen af Mennesker, der virkelig har været til, idet Pearl Buck her, saa vidt vi kan skønne, tegner et Billede af sin Far og Mor; hun skjuler det bare i Romanform; saa kan hun bedre tale rent ud. Ifølge Sagens Natur bliver da denne Bog forskellig fra alle de andre, men af ikke mindre Værdi. Skønt den er udkommet sidst, vil det, hvis man vil læse Pearl Buck, være det naturligste, at tage den først, saa vil man med det samme forstaa, hvorfra hun har sit store Kendskab til to Racer og to Kulturer og sin dybe Kærlighed til Mennesker. Som unge amerikanske Missionærfolk kommer Andrew og hans Kone, Carie — de, der senere fik Datteren Comfort (= Pearl?) — til Kina.

Større Kontraster end de to kan vanskeligt tænkes. Han interesserer sig for »Sjæle«, hun for Mennesker. Han prædiker. Hun arbejder — paa mangfoldige Maader, baade i deres Hjem og over for de Mennesker, de — rettere hun — faar med at gøre, og det er efterhaanden mange. Hendes Arbejde strækker sig fra at lære Folk »Renlighed og Retfærdighed«, til at høre dem fortælle om, naar noget er vanskeligt og sørgeligt for dem, og saa trøste dem og hjælpe dem, saa godt hun kan. »Caries Hjem blev i disse Aar mere og mere Samlingssted for alle Slags Folk, der havde Bekymringer. Der var noget ved hendes muntre, hyggelige Væsen, hendes glade, klare Stemme, hendes Kærlighed til Solskin og Blomster og hyggelige Steder, hendes straalende Øjne, hendes rare Nærværelse, der bragte Tingene paa Vej til at komme i Lave igen.« Som man ser, ikke en sentimental Filantrop, men et sundt, stærkt Menneske, oven i Købet med en saa stor Sans for Humor, at den undertiden næsten er til Besvær for hende, fordi den dukker op i upassende Øjeblikke. (Man læse f. Eks. Skildringen af Kineserindernes Sang i Kirken — den er Bogens Pris værd!). — Alt hvad Andrew foretager sig, gør han, fordi det er hans Pligt, alt hvad hun udretter, gør hun, fordi hun ikke kan lade være. Livet er i hende. — Hun er et udpræget Kontaktmenneske — kommer altid i Forbindelse med Mennesker. Er Andrew og hun f. Eks. paa Rekreatjonsrejse i Europa, kan hun ikke opholde sig et Par Døgn paa et Hotel, før Hotelpigerne betror hende deres Historie. Mens Andrew studerer Kirker!! — Carie kan se, at Andrew mangler Evnen til at »gøre Retfærdigheden tiltrækkende« for dem, han færdes imellem, og en Tid forsøger hun da at hjælpe ham, saa hans Prædikener bliver mindre tørre og menneskefjerne, men han tager aldeles ikke mod hendes Hjælp. Som god Teolog kan han Paulus og ved, at Kvinden er Manden underlegen, altsaa bør

hun holde sig fra hans Affærer — d. v. s. inderst inde ved han naturligvis godt, at Carie er ham straalende overlegen — og netop derfor er det bedst at undgaa Samarbejde. — Altid længes Carie tilbage til Amerika, og flere Gange er hun derovre; det er hendes »Aandehul«; men hun vender alligevel stadig tilbage til Kina; for der er der saa meget, der kalder paa hende og trænger til hende. »Første Gang rejste hun for Guds Skyld, de andre Gange for Menneskenes Skyld.« Der kan vanskeligt tænkes en ypperligere Repræsentant for det bedste hos den hvide Race, for dens Kultur, for det, den har at bringe.

I samme Grad som den hvide Race — og de andre Racer, dens mere eller mindre lærvillige Elever — lærer, som Carie, at sige »for Menneskenes Skyld«, i samme Grad vil »Tingene blive bragt paa Vej til at komme i Lave igen« i Verden.

Ragnhild Bonde.

Især for »umusikalske«.

»Jeg paastaar, at der i den civiliserede Verden næppe findes det Menneske, som — hvis han da ikke er abnorm — er fuldstændig umusikalsk.«

Carl Nielsen.

Radioen er en Kulturfaktor af allerstørste Rækkevidde. Det er sandt, og det bliver ikke mindre sandt, hvor tit det end gentages. Men for Musikkunstens Vedkommende kan dens Betydning næsten ikke overdrives. Det kommer af, at Musikken har en Særstilling blandt de fem Kunstarter. Et litterært Værk kan opfattes af Læseren direkte gennem den trykte Skrift; en Billedhuggers, en Bygmesters og en Malers Kunstværk kan ogsaa betragtes direkte, men hvad nytter det os, om en Komponist stikker os sine Noder og siger: Se her er mit Kunstværk! Vi maa bede Kunstneren om at faa at høre, hvad han har skrevet, og da han som Regel selv er udelukket fra at kunne spille det, maa der indskydes et Mellemlid, lige fra en enkelt til et helt Orkester af udøvende Musikere, for at vi kan faa Glæde af hans Kunstværk. Hvis det drejede sig om virkelig god Musik (og det er navnlig den, der her tænkes paa), maatte man før Radioens Tidsalder opsøge dette Mellemlid, naar det fremførte Kunsten i en Koncertsal eller lignende Steder, altsaa næsten udelukkende i Byerne, og da det oven i Købet kostede Penge, blev Musikken betragtet som noget, der kun var for en mindre Kreds af særlig indviede. Men med Radioen er »Mellemlid« saa at sige rykket ind

i alle Hjem, hos rige og fattige, i By og paa Land, alle har vi nu pludselig faaet uanede Muligheder for at være Tilhørere ogsaa ved de allerfineste Fremførelser af Musik. Det sørgelige er nu blot, at mange ikke bryder sig om at gribe denne Chance eller maaske kun driver det saa vidt, at de lukker op for Radioen, naar der spilles lidt lettere Musik, fordi man ikke er »musikalsk« nok til at kunne tage mere.

Her staar vi ved den Misforstaaelse, der har holdt saa mange borte fra Musikken. Musikalske kalder man dem, der kan spille, og Musikken er, siger man da, for de musikalske, og de andre maa finde sig i at være umusikalske, kan altsaa ikke blive delagtige i de indviedes Herlighed. Det er helt forkert. Som Carl Nielsen siger det i det foran citerede Motto, er det kun de allerfærreste, der staar paa helt bar Bund i den Henseende. Han fortæller i sin Bog »Levende Musik« om en Læge, der klagede over, at han i Paris ofte var kommet i Forlegenhed, fordi han ikke kunde høre Forskel paa den franske Nationalsang »Marseillaisen« og den danske »Kong Christian«, ja, han paastod, at han var ude af Stand til at skelne to Toner fra hinanden. Det lød jo ikke videre opmuntrende, men da Carl Nielsen fik ud af ham, at han kunde høre Forskel paa Klokkerne paa Vogterhusene ved Banelinjerne, paa en Fabriksfløjte og et Dampskibssignal, paa Mands- og Kvindestemmer, erklærede han, at saa var alt Haab ikke ude. »Disse primitive Egenskaber er nemlig tilstrækkelige som Grundlag for fortsat Udvikling,« skriver han.

Mere skal der altsaa ikke til! Det er smaa Krav, der stilles til at begynde med, og i Sammenligning med Lægen i Paris har de fleste af os Kæmpemuligheder; for det er jo ikke usædvanligt, at man ikke blot kan høre Forskel paa 2 Melodier, men ogsaa synge dem selv, og saa meget forlanges ikke engang.

Lad os slaa det fast: Evnerne har vi. Langt, langt de fleste af os. Dermed har vi ogsaa Mulighederne for at faa Del i al Musik, lige fra den, der ikke fortjener Navn af Kunst, til dens skønneste Størværker. Der behøves nemlig ikke nogen anden Evne for at kunne opfatte den kunstigste Musik end den at kunne opfatte den simpleste — det er ingen ny Evne, man behøver, men en Uddannelse af den gamle. Det har Thomas Laub hævdedt, og det har han Ret i.

»Musikken tilhører alle dem, der har saa megen Kærlighed til den, at de kan finde sig i det Besværet, det koster dem at blive dannede Tilhørere.«

Thomas Laub.

Som oftest har Folk den Opfattelse, at enten er man født til at kunne faa noget ud af Musik, eller ogsaa er man det ikke, og saa er der ikke noget at gøre ved det. Endnu er det tilsyneladende ikke gaaet op for den store Almenhed, at vil man have virkeligt Udbytte af Musik, maa man ogsaa selv gøre en Indsats. Som der kræves et Arbejde for at lære at spille, kræves der ogsaa et Arbejde for at lære at høre — om end naturligvis meget mindre. Den, der sidder og læser en Bog, har maattet præstere et Forarbejde, som egentlig rækker helt tilbage til den Tid, da han lærte de første Bogstaver; nu tænker han ikke læn- gere paa sin A B C, men hvad kunde han faa ud af at have en Bog mellem Hænderne, om han ikke havde lært at læse? Noget lignende gælder inden for Musikkens Omraade; her maa der ogsaa gøres et Forarbejde lige fra de første Toner, Barnet hører eller nynner selv. De fleste af os har — bevidst eller ubevidst — allerede tilbagelagt et stort Stykke af denne Forberedelsens Vej, men har holdt for tidligt op, navnlig i Betragtning af, at der findes større Muligheder end nogen Sinde for at faa virkelig

god Musik at høre. Maaske er det ikke helt vor egen Skyld, at vi er standset op paa Vejen. Derimod er det vor egen Skyld, hvis vi nu lader Chancen glide forbi os.

En folkelig Musikopdragelse — det er, hvad vi har savnet.

Der er mange Tegn paa, at dette Savn er ved at blive afhjulpet. For dem, der vil være aktivt med, holdes der Folkemusikstævner, folkelige Syngestævner o. lign., ja, endogsaa Folkemusikhøjskole, og gennem Udgivelse af god folkelig Musik faar de en værdifuld Hjælp i deres Arbejde. Men der tænkes ogsaa paa dem, der forholder sig mere passivt lyttende over for Musikken; det mærkes især i Radioens Foredrag om elementære Musikbegreber og i nogle af dens Musikudsendelser (f. Eks.: »Er Opus saa slemt? Hør engang! —«), og hvem lytter ikke med Glæde og Udbytte til Udsendelserne fra Skaarup Statsseminarium, hvor Oluf Ring paa sin enestaaende Maade gennemgaar folkelige Sange, eller til Rudolph Simonsens letfattede Gennemgang af Musikkens Størværker.

Ikke mindst viser de nye Tegn sig i en Række Bøger, Smaaskrifter og Artikler, som er fremkommet i den sidste halve Snes Aar.

Hovedtanken i dem er, at en folkelig Musikopdragelse maa tage sit Udgangspunkt dér, hvor saa godt som enhver kan være med; vi maa begynde med de allerenkleste Grundforhold i Musikkens Væsen, og dem finder vi lettest, naar vi gaar tilbage til de Tider, da Menneskets Kunstdrift gav sig Udslag i de første Forsøg paa at frembringe Musik. Hvordan Musikken i Tidernes Morgen begyndte at ytre sig, ved vi selvfølgelig intet om, siger Carl Nielsen, men vi har Lov til at forestille os den friske Forundring og Glæde, de første Mennesker maa have følt ved Klangens af en spændt Streng eller Tonen fra et Rør eller et Horn, som de har prøvet at puste Luft igennem.

Hvilken Fest maa det ikke have været!

Naar man havde frembragt een Tone, saa kom Tran- gen til forskellige Toner ganske af sig selv, og her er vi ved et af Grundforholdene i Musikken: *Intervallet*, d. v. s. Afstanden i Tonehøjde mellem to Toner. Det er det, som allerførst vækker dybere musikalsk Interesse. »Der er sikkert ingen, der vil nægte, at det er Intervallerne, der hver Gang paa ny overrasker og glæder os, naar vi en Sommerdag hører Gøgen kukke. Ifald den kukkede paa samme Tone, vilde vi sikkert forholde os mere ligegyldige. Og hvad er det saa? En lille — sommetider en stor — Terz.¹⁾ Jeg kan ikke noksom gøre alle Musikmen- sker opmærksom paa dette simple Toneforhold. Mere skal der altsaa ikke til for at vække vor fulde Opmærk- somhed.«

En saadan Toneafstand kalder Carl Nielsen et andet Sted for »en Guds Gave«, en Kvart²⁾ bør betragtes som en Oplevelse og en Kvint³⁾ som den højeste Lykke.

Et Stykke Musik er nu imidlertid ikke blot en Række Toner i forskellig Tonehøjde, der vilkaarligt følger efter hinanden. Selv den simpleste Melodi er underkastet en anden Lov, Rytmens.

Rytme er en Deling af Tid. Da man først havde prøvet at frembringe forskellige Toner, opdagede man sikkert snart Rytmens Betydning. Man satte Tonerne sammen, ikke med vilkaarlige Tidsrum imellem dem, men i en bestemt Rytme, som man kendte den fra Pulsens Slag, Hestens Galoperen eller andre rytmiske Fænome- ner i Livet. Det var en helt fortryllende Indflydelse, Ryt- men fik paa Tonerne! Prøv blot at tænke paa en Melodi eller et andet Musikstykke, hvor Tonerne befries for

1) d. v. s. en Toneafstand som f. Eks. mellem 3. og 4. Stavelse i Carl Niensens Mel. »Paa det jæ-v-ne . . .«

2) som Begyndelsen af Carl Niensens »Du dan-ske Mand . . .«

3) som Begyndelsen af H. E. Krøyers »Der er et yndigt Laud . . .«

Rytmen og falder oven paa hinanden uden nogen som helst Orden. Det vilde ikke være Musik. Den opstaar først i det Øjeblik, da Toneafstande og Rytme bringes i Forhold til hinanden. De er Grundelementerne overalt i Musikkunsten, hvad enten det drejer sig om en langsom, dulmende, beroligende Musik eller en hurtig, urolig og hidsende. »Disse to, Intervallet og Rytmen, er Musikkens første Forældre, Adam og Eva, hvorfra alle Kunstens øvrige Værdier stammer. . . . Vi maa derfor bestandig pege paa *det allerenkleste*, som bliver ved at være det samme, og *som enhver kan faa fat paa, begynde med og gaa videre fra.*«

For Carl Nielsen, som Citatet er taget fra, var dette ikke tomme Ord. Det er netop det karakteristiske for hans bedste Melodier til Viser og folkelige Sange, at han uden paa nogen Maade at forringe den kunstneriske Værdi har formaaet at finde de jævne og enkle Toner frem, som næsten af sig selv synger sig ind i Folket. Han satte sig det samme Maal, som J. A. P. Schulz engang stræbte efter: at gøre sig Umage for i Melodierne at naa den største Enkelthed og Fattelighed, ja, af al Magt søge at give dem et Præg af det tilsyneladende kendte. Og Carl Nielsen naaede Maalet. Ja, ikke blot det, han fik en Række Disciple til at betræde den samme Vej, saa vi har faaet en Mængde gode folkelige Melodier af høj kunstnerisk Standard baade til gamle og nye Sange. Desværre kan man ikke saa sjældent se, at Folk, blot de hører Benævnelsen »en ny Melodi«, sætter et tvært og tillukket Ansigt op. De burde tværtimod se taknemmelige og lærelystne ud; de burde huske paa, at alle de Melodier, de kender, har engang været »ny«, og at de aldrig kan hævde med Rette, at de kender den bedste Melodi til en Sang, hvis de ikke med aabent Sind er villige til at prøve en eventuel ny. Vil man ikke det, gør man sig selv en daarlig Tjeneste.

I de gode, ægte folkelige Melodier stilles der ikke større Krav i musikalsk Henseende, end at enhver, der har lidt Sangstemme, uden Vanskelighed kan synge dem, og alle kan komme til at holde af dem. Saa lette er baade Intervallerne og Rytmen, Musikkens Grundelementer, i dem.

* * *

»Musikken gør det menneskelige Sind rigt og lykkeligt.«

Rudolph Simonsen.

Naar vi har lært at holde af gode folkelige Melodier, har vi en stor Hjælp til ogsaa at kunne glæde os over anden Musik.

Ofte hører man Folk klage over, at de ikke »forstaar« Musik. Spørgsmaalet er imidlertid, om ikke de vil »forstaar« for meget og netop derfor kommer til at staa ganske uforstaaende over for, hvad der er Musikkens Opgave.

Hører jeg en Pige komme nynnende en glad Melodi, kan jeg umiddelbart fornemme, at hun er i godt Humør, men jeg forstaar ikke hvorfor, og en saadan Forstaaelse naar jeg ikke til, før hun med Ord fortæller mig, om hun har vundet i Lotteriet eller faaet sig en Kæreste — eller maaske er glad af en hel anden Grund. I den Forstand kan Musikken alene aldrig give mig nogen Forstaaelse, men den kan altsaa bidrage til, at Glæden umiddelbart fornemmes. Paa samme Maade, naar det drejer sig om andre Sindstilstande; Musikkens Opgave, naar den ledsager Ordet, er netop den at understrege og belyse, hvad der siges, eller — for at bruge et Billede af Carl Nielsen — Musikkens Forhold til Ordet er som Solens Forhold til Tingene, som den belyser og giver Farve, men tillige varmer og giver Liv, saa alle Muligheder kommer til Udfoldelse.

Men hvad saa med den Musik, der ikke ledsages af Ord? Hvor meget skal her »forstaas«?

Adskillige Musikstykker har en Titel eller en kort Antydning af Indholdet, og saa gælder her noget lignende for Musikken som i dens Forhold til Ordet: at den kan understrege, belyse og fremhæve. Derimod kan den aldrig, selv med Opbydelsen af alle sine Kræfter, udtrykke en Tanke. Hører vi f. Eks. et Stykke med Titelen *Frühlingsrauschen* o: Foraarsbrus, saa er vi allerede derigennem forberedt paa, hvad der kommer. Vi venter ikke noget i Retning af sørgmodigt, langsomt Tempo, heller ikke dybe, dystre Toner, nej, vi venter Musik, som sætter os i Foraarsstemning, legende let og lys, som vi forestiller os nyvaagnet Liv i Naturen. Men det vil være urimeligt at stille det Krav, at Musikken skal lade os forstaa, om der tænkes paa 14. eller 15. April, om Sneen er smeltet helt bort eller lignende. Saadanne Ting meddeles gennem Ord, ikke gennem Toner!

Det allerværste, der kan ske, siger nogen, er, naar vi præsenteres for et Musikstykke eller større Værk, der ikke engang har en ordentlig Overskrift, men kun hedder Opus et eller andet, efterfulgt af nogle uforstaaelige Ord som *Andante*, *Allegro*, *Presto* o. s. v.

Naturligvis kræver den Slags Musik noget mere af sine Tilhørere. Til Gengæld giver den ogsaa en hel Del mere til dem, der ikke er bange for at gøre sig lidt Besvær for at faa fuldt Udbytte af den. Hvorfor lade sig afskrække af, at man ikke anvender danske Ord? »Opus 15« f. Eks. angiver blot, at det er Komponistens »Værk 15«, og *Andante*, *Allegro* og *Presto* fortæller os, om Tempoet er langsomt, hurtigt eller meget hurtigt. Vanskelighederne er virkelig ikke større, end at de lader sig overvinde af enhver, der gider give sig i Lag med dem. Men ogsaa ved denne «højere Musik» vil man vist i Regelen forstaa mere, end der kan forstaas, og derved bygger

man sig selv en uoverstigelig Mur foran Musikkens Verden. I Virkeligheden drejer det sig ogsaa her kun om at faa fat paa Musikkens Grundforhold og glæde sig over dem. Ved Hjælp af Toneafstande og Rytme dannes selv de største og fineste Kunstværker. Men saa er ganske vist ogsaa de Muligheder, disse simple Forhold rummer, saa godt som ubegrænsede: Tonerne kan følge efter hinanden eller samtidigt, deres Samklingen kan være velklingende og beroligende eller skærende og smertelig; Rytmen kan veksle fra den langsomme, dulmende til den hastige, hidsende. Derfor er Musikken ogsaa i Stand til at udtrykke alle de mangfoldige Afskygninger af de menneskelige Sindstilstande.

For dem, der særligt giver sig af med at studere Musik, findes der faglige Bøger om Musikteori, Musikhistorie og meget andet, som det naturligvis er nyttigt at kende lidt til ogsaa for dem, der i al Beskedenhed beskæftiger sig en lille Smule med Musikkens vidunderlige Verden. Men som Regel er de utilgængelige for almindelige Mennesker. Da er det en Trøst og Opmuntring for os, at Tonekunstens Mestre og Fortolkere synes at kappes om at række os en hjælpende Haand for saa vidt muligt at gøre os alle delagtige i Glæden over Musikken — et Maal, som vi for vor egen Skyld burde arbejde med paa at naa. Jo mere vi vænner vort Øre til Musik, desto bedre lærer vi paa een Gang at opfatte alle Enkelthederne og dog modtage et samlet Indtryk — vi hører de enkelte Instrumenter med deres vidt forskellige Klangfarve; vi hører, hvordan det hele af Kunstneren er sat sammen til en Helhed, hvor hver eneste mindste Del har sin særlige Betydning. Vi kan maaske endda naa saa vidt, at vi fornemmer det, som ikke kan gengives med Ord; Musikken bliver et Vidnesbyrd i Toner om Menneskelivets omskiftelige Kaar, dets Trængsler, dets Sejre; vi føler, at Komponisten kender de samme Sorger og Glæder som

vi; vi føler, at vi ikke længere har Brug for Forklaringer og Fingerpeg, som maa give op, naar vi skal tage de sidste Skridt. Vi staar i Undren og Begejstring foran Kunstværket i hele dets betagende og ubeskrivelige Skønhed.

Tage Dybkjær.

Af Litteratur vedrørende en folkelig Musikopdragelse kan nævnes:

Thorvald Aagaard: Carl Nielsen og den folkelige Sang (Særtryk af Dansk Musiktidsskrift 1932 S. 11—14).

Erik Abrahamsen: Tunekunsten, en Vejledning til dens Forstaaelse (1927).

„ „ Musikkens Trolddom (en Artikel i: Den danske Ungdoms Bog, redig. af Hans Kyrre og Poul Müller (1936) S. 55—84).

Peder Gram: Moderne Musik (1934) (skrevet for den musikinteresserede Lægmand).

Oluf Ring: Folkelig Melodi (Særtryk af Dansk Musiktidsskrift 1935).

„ „ Carl Nielsens folkelige Sange (Særtr. af D. M. 1932 S. 22—25).

Rudolph Simonsen: Musikkultur (1927).

„ „ Musikhistoriske Hovedstrømninger, en Arbejdsbog for Lægmanden (1930).

Det unge grænseværn.

»Selv i det nationale må der som i alt levende
fornyelse til.«

M. Refslund Poulsen.

Det danske nationale værn i Sønderjylland blev under tyskertiden udbygget i store omfattende foreninger: Sprogforeningen, Skoleforeningen og Vælgerforeningen. Takket være en fremragende ledelse, en voksende nationalfølelse og sidst, men ikke mindst, den tyske voldspolitik i Køllertiden omkring 1900, blev der i den del af Sønderjylland, som i 1920 stemte sig hjem, et nationalt set lykkeligt og løfterigt 10 år fra 1904 til 1914. I den tid træder »Sønderjysk idrætsforening« med ind i de aktives rækker. »Danskheden vokser, mens Dannemænd dør«.

Set med danske øjne var der nationalt og kulturelt fremgang overalt. Danskheden gik for første gang, efter århundredlang vigen, atter fremad. Hvor før forsømmelse og ligegyldighed, døde øren over for befolkningens protester mod tysk kirke, skole og retssprog, havde fået den danske tunge til at tie og fået den i arv og race danske befolkning til at tale tysk, her fik nu atter danskheden rod på egen jord, og mange Sønderjyder fandt tilbage til sit oprindelige grundlag. 1914—18 satte stop for alt arbejde af den art, og da man igen kunde trække vejret og spejde efter livsmuligheder i den gryende dag, var verden bleven en anden. Meget var gået under, men folkenes selvbestemmelsesret blev et af morgengryets glædelige oplevelser.

Gennem en folkeafstemning sattes vor statsgrænse ved Skellebækken, og nu troede alle, at alt var i orden. Versaillesfreden var — trods folkeforbund og meget andet værdifuldt — af en sådan art, at den ikke gav tryghed, og mange, ikke mindst blandt de ældre Sønderjyder, var ikke rolige, de var utrygge trods tilsyneladende fred og ingen fare.

Nationalsocialismens sejr i de første måneder af 1933 viste, at de utrygge havde følt rigtigt. De stærke trusler sydfra — i marts—april 1933 — om en flytning af den danske grænse nordpå skabte atter et aktivt, nationalt arbejde blandt den danske befolkning i Sønderjylland. Sprogforeningen og skoleforeningen havde efter genforeningen fortsat sit arbejde, og i stedet for vælgerforeningen var fra 1920 grænseforeningen trådt i virksomhed. Meget var nået i de 13 år. Mest betydende var det nok, at danske børn havde gået i danske skoler. De følte ikke som dem før 1914 den nationale spænding i grænselandet. For de lidt ældre, mange af de unge mænd havde været tyske soldater i krigens sidste år, følte det som en fred, at de kunde leve et dansk liv uden kamp. De vidste, hvad et nationalt liv er værd, men de kendte kampens vilkår.

»I over ti år efter 1920 tog vi os lov til næsten at vegetere, at suge næring af det nye liv, som genforeningen betød: åndeligt, kulturelt, nationalpolitisk. Men mon der også i vor tusindårige grænselandskamps lange kæde af slægtled har været nogen generation, der så hårdt som ungdommen af 1914 trængte til en virkelig kamppavse?«

(Johs. Reiff i »Folkung«, August 1936).

Det pludselige og voldsomme tyske angreb på grænsen og det fredelige gensidighedsforhold mellem tyske og danske i Nordslesvig forandrede stillingen. Atter blæstes der i kampluren, og den sønderjyske ungdom meldte sig

ved siden af de ældre — som fra 1904—1914. En ny linie i vor tusindårige kamp blev begyndt, en fornyelse satte ind, og »Det unge grænseværn« blev ikke blot en sønderjysk, men en landsomfattende forening, der nu — side om side med de ældre — forsøger at lægge sine sten i muren om vor gamle danske gård.

Allerede først på året 1933 havde den nuværende formand for »Det unge grænseværn«, lærer P. Marcussen, talt med H. P. Hanssen om nødvendigheden af at få ungdommen med i et nationalt arbejde, da det trak truende op i syd. H. P. Hanssen anbefalede af flere grunde at vente, men den 7. april samledes 25 repræsentanter for de sønderjyske ungdoms- og idrætsforeningers hovedkreds til et fortroligt møde på »Folkehjem« i Åbenrå. Af P. Marcussens indledning skal anføres følgende:

». . . de enkelte foreningers arbejde gennem årene har betydet et stærkt værn for danskheden og for grænsen, og derfor skal der i dag lyde en tak til dem, der trods slid og gold kritik trofast har holdt ud.

Dette arbejde skal naturligvis fortsættes; men de hidtil anvendte former og metoder slår ikke til i øjeblikket, der må mere til. De unge må få en stærkere følelse af, at de alle arbejder i samme retning, at de er mange om opgaven, det giver dem tro på fremtiden.

Vi må forsøge at skabe et fast bindeled mellem organisationerne hernede, et fællesråd, et udvalg eller hvad de vil kalde det, som ikke har noget med foreningernes daglige arbejde at gøre, men som organiserer det fælles nationale arbejde, arrangerer større sammenkomster, afholder kursus for ledere og f. eks. — hvis midlerne hertil kan skaffes — opretter en ungdomslejr, hvor de unge under kyndig ledelse kan

oplæres i de værdier og opøves i de egenskaber, der holder et samfund sundt og stærkt.

En og anden vil måske mene, at det ligger langt ude i fremtiden. Måske — men det afhænger af os, der er her til stede.

Vi må og kan sikre os hjælp fra ungdommen i hele vort land, ligesom jeg tror, at vi kan påregne forståelse i det øvrige Norden. Den nordiske tanke vil inden længe være lige så levende og stærk, som den var for 100 år siden; men den vil være mere realitetsbestemt. Vi må derfor fra begyndelsen lade vort arbejde spænde videre end til kun at omfatte grænseområdet og grænse spørgsmålet og give det et stærkt nordisk islæt«

Resultatet ved dette fortrolige møde blev en foreløbig planlæggelse af et nationalt ungdomsstævne og udkast til en sammenslutning samt udsendelse af en indbydelse til en større kreds af repræsentanter for alle ungdoms- og idrætsorganisationer i Sønderjylland.

Den 23. april samledes ca. 500 repræsentanter i Åbenrå. H. P. Hanssen sammen en række unge havde ordet, og mødet er blevet en uforglemmelig oplevelse for dem, som var med. Her blev planen lagt for denne sommers store sammenkomster, og et mindre udvalg gik i gang med at danne rammerne til det, der senere kom til at hedde: »Det unge grænseværn«.

Den 12. maj afholdtes det første stævne i Tønder. Sønderjydsk idrætsforening overtog ledelsen af stævnet. De fire sønderjyske amtskredse (hovedkredse) samlede i 8 hold ca. 2000 gymnaster. De gik i gymnastiktøj, under faner og klingende spil gennem Tønder by ud til stadion. Her så 12—14000 mennesker på deres opvisning, hvorefter en række unge Sønderjyder med Marcus Lausen i spidsen aflagde en fuld og åben bekendelse til Danmark.

De mange dannebrog, de 2000 unge under ledelse gennem Tønder gader gjorde et stærkt indtryk.

Der gik ry af dette stævne, men længere ud endnu mærkedes virkningen af det store dybbølstævne den 11. juni. Mellem 30—40000 mennesker deltog i stævnet, og gennem radioen trasmitteredes en del af talerne. H. P. Hanssen gav den historiske sammenhæng mellem før og nu, og en række unge sønderjyske kvinder og mænd gav et så klart og utvetydigt svar på de grænsetyske påstande om det »tyske Nordslesvig«, at nu kunde der ingen tvivl være om, at den sønderjyske ungdom igen stod i frontlinien.

De to stævner vakte opmærksomhed om grænseforholdet langt uden for Sønderjyllands grænser, og de gav en værdifuld baggrund for udvalgets arbejde med at finde anvendelige rammer for en ungdomssammenslutning. Det var vanskeligt nok endda. Det gjaldt om at kunne få alle med, så ikke politiske eller andre skillelinier greb splittende ind.

Den 20. september havde udvalget formet vedtægterne. Det væsentlige havde følgende ordlyd:

Det unge grænseværn er en sammenslutning af dansk ungdom (fællesorganisationer, foreninger og enkeltpersoner) til fælles værn om og styrkelse af dansk-nordisk ånds- og kulturliv i grænselandet.

Til ledelsen nedsattes et fællesråd på 9 medlemmer, der alle skal være bosat i grænselandet. Den 26. september trådte rådet sammen for første gang og valgte P. Marcussen til formand, og den 30. september udsendtes et opråb til den danske ungdom. Deri står bl. a.:

På ny kaldes der på den sønderjyske ungdoms samlede energi og virkelyst for grænselandets sunde liv. Vor nabo mod syd har rejst sig i en vældig

national begejstring, en samling for Tysklands glørværdige fremtid. Ingen udlændinge kan blande sig i disse indre tyske forhold, men i egnene syd for vor grænse og i den tyske del af den sønderjyske befolkning har denne rejsning skabt en agitation, som uden hensyn til sandheden om folketallet og folkesindet kræver grænsen flyttet mod nord. Agitationen er stærk, mest derved, at den ustandseligt gentager den usandfærdige påstand om, at Sønderjylland er gammelt tysk land, men også derved, at dens økonomiske midler synes ubegrænsede *Det gælder vort folks frihed, det gælder Nordens sag! Her må ingen svigte!*

Dette opråb var anbefalet af formændene for de tre gamle nationale foreninger. Det blev udsendt gennem dagspressen og radioen, og dermed begyndte »*Det unge grænseværn*« sit arbejde.

De først vedtagne love var — selvfølgelig — ikke fuldkomne, og et par gange senere er der foretaget ændringer og udvidelser. Fra 1935 er det i hovedsagen sådan, at tillidsmændene i landets forskellige amter vælger et *amtsnævn*. Formændene for disse amtsnævn kaldes *fællesrådet* og er foreningens højeste myndighed. Grænsearbejdet udføres af et *grænseråd* valgt i de sønderjyske amter.

Formålsparagraffen lyder sådan:

»*Det unge grænseværn*«s formål er:

- a) at styrke og fremme danskheden i grænseområdet;
- b) ved et kultur- og grænsepolitisk oplysningsarbejde at fremme forståelsen for grænse-sagens betydning;
- c) at fremme samarbejdet mellem Nordens ungdom.

De, der i 1933 gik ind i det direkte arbejde for »Det unge grænseværn«, har haft en travl og opslidende virksomhed siden da. Men der er grøde i arbejdet. Ordførere fra Sønderjylland, ikke mindst fra grænserådet, har holdt i hundredvis af foredrag over hele landet, og mange fra det øvrige land har virket på samme linie. De store årsmøder har vist, at der er en interesse for *dette* forhold langt længere ud, end man tror.

1934 holdtes årsmøde paa Skamlingsbanke. Der var vel nok en snes tusind mennesker samlet, og man førtes i tanken tilbage til de store og betydningsfulde møder på dette sted i fyrrerne i forrige århundrede. 1935 var en halv snes tusind samlet til årsmøde i Løgumkloster, hvor en gudstjeneste i den gamle klosterkirke gav dagen sin værdi og førte os i forbindelse med gamle dage.

I år holdtes årsmødet på Hjertehøj ved Gråsten under mottoet: *Nordens ungdom, Nordens fremtid*. Ca. 10000 mennesker var mødt frem. Desværre druknede den sidste del af mødet i tordenregn, men vi fik de fire hovedtalere at høre. Fra Sverige talte rektor Manfred Björkquist, fra Norge pastor Olav Skarstein, fra Danmark fhv. højkommissær, nu landstingsmand Holger Andersen og formanden for »Det unge grænseværn« lærer P. Marcussen.

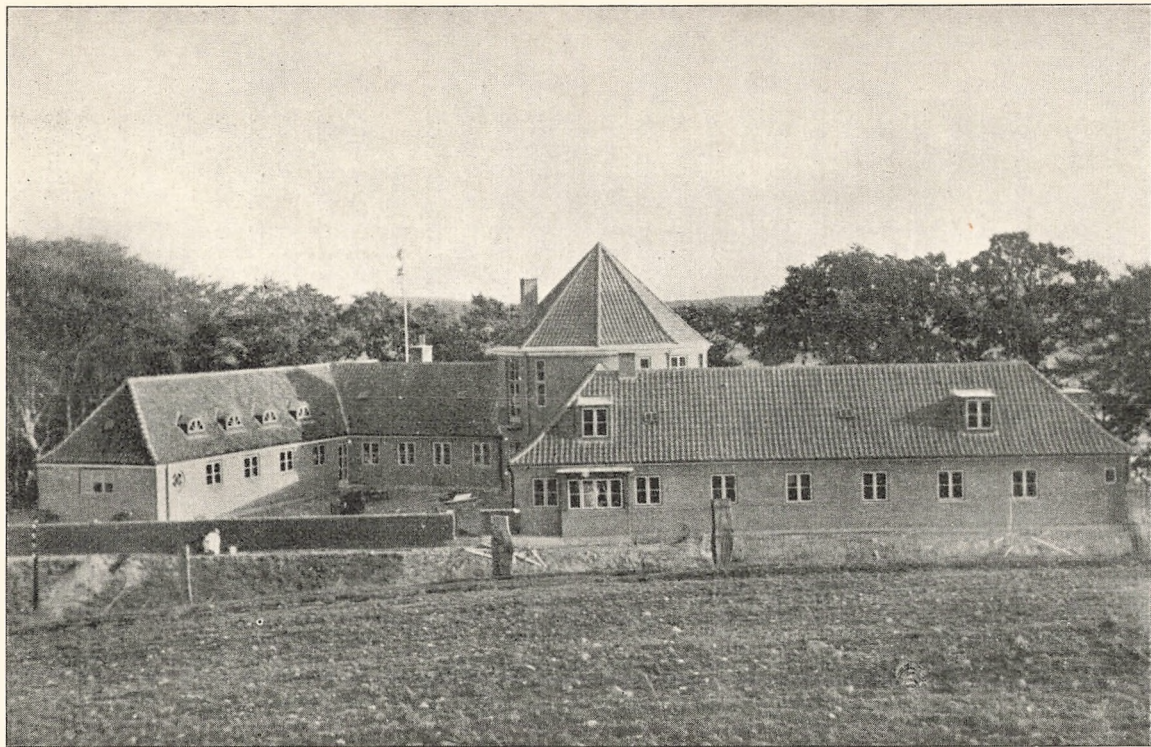
Et lille udtog af Holger Andersens tale skal vise, at de mennesker, der møder frem, får rede på tingene af kyndige folk:

»... For os danske såvel som vore nordiske stammefrænder er det selvfølgelig vigtigt først og fremmest at søge at komme til klarhed over rækkevidden og virkningerne af omvæltningen i vort sydlige naboland, fra hvilket i fortiden så mange åndelige og politiske strømninger har fundet vej til Norden. Tyskland er nu svejst set sammen til en enhed som ingensinde

før i dets tusindårige historie, og alene den kendsgerning er tilstrækkelig til at virke langt ud over rigets grænse. Det er tillige en militær stormagt af første rang, og den nationalsocialistiske ideologi med dens dyrkelse af tanken om det tyske folkefællesskab, i hvis tjeneste et fuldendt organisationsapparat, en eksempelløs propaganda og en enestående offervilje arbejder med en målbevidsthed og konsekvens, der er uden sidestykke i verden, har uundgåeligt udøvet en dybtgående indflydelse på det tyske mindretals hele nationalpolitiske følemåde og indstilling.

Nationalsocialismens indvirkning på stillingen i vort grænseland viser sig i første linie deri, at det tyske arbejde er blevet endnu meget mere intensivt end tidligere. Nationalt, kulturelt, idémæssigt, politisk knyttes den tysksindede del af Nordslesvigs befolkning stærkere end nogensinde til det nytyske folkefællesskab og organiseres gennem talløse foreninger og sammenslutninger på alle områder som en fast bestanddel af det nye rige. Man taler — i store perspektiver — om marchen ind i et nyt årtusind. Den tyske histories første årtusind skabte det tyske sprog, det andet det tyske folk. »Det tredje årtusinde, hvis dørtærskel vi nu har overskredet, vil føre den vej til ende, ad hvilken vi nu skrider frem: den tyske nations vej.« Således tændes nye stjerner på den stortyske himmel, således fyldes tysk ungdom med nye idealer. »Das volk in der mitte«, »das volk ohne raum« (folket i midten — folket uden plads) — nye former for den gamle tyske ekspansionstrang.«

»Det unge grænseværn« sætter ind, hvor der overhovedet er noget at gøre, der ikke er gjort endnu. I ungdomsarbejdet sættes ind med alt, hvad der kan nævnes: gymnastik og idræt, boldspil, sang og folkedanse, syning

»Det unge grænseværns vandrehjem og lejrskole i Kollund --- indviet den 18. oktober 1936.

og husflid. Oplysningsarbejde, studiekredse. Et pressesekretariat søger ved siden af »Det unge grænseværn«s eget organ »*Folkung*« at sprede oplysning om grænseforholdene ud i så vide kredse som muligt. Desuden er der i sidste år afholdt omkring 300 møder landet over. »Det unge grænseværn« har vandrehjem og lejrskoler i Rudbøl og Kollund. Det sidste er færdigbygget i sommer for frivillige bidrag. Det blev indviet den 18. oktober. Foruden vandrelærerinde-virksomheden i grænseområdet er der forbindelse til ungdomsarbejdet syd for grænsen.

Langs med grænsen, i Rudbøl, Tønder, Jyndeved, Kollund, Kværs og Åbenrå er der skabt central for de virksomheder, »Det unge grænseværn« har i gang.

Der er nået et godt stykke frem siden 1933. Også tilslutningen og støtten til arbejdet vokser. Medlemstallet er i det sidste år vokset fra 8985 til ca. 21000. Det er antageligt, men der er langt igen, inden man kan sige, at den største del af det danske folk står direkte knyttet til vort grænseværn.

(Ca. 5 % af den danske befolkning er medlemmer af vore nationale foreninger. I Tyskland er ca. 40 % medlemmer af de nationale foreninger).

»Det unge grænseværn« kalder væsentligt på ungdommen, men i det omtalte grænsearbejde må gammel og ung stå ved siden af hinanden. Også i den henseende er der sket det, at den antydning af modvilje, »Det unge grænseværn« har mødt fra nogen side, nu er forsvundet. De nationale foreninger har dannet et fællesråd af formændene, og i dette råd planlægges arbejdet, så ingen kommer til at gå på tværs af andres arbejde, og at det hele arbejde bliver planlagt mod det, der er opgaven: *grænsens værn*, eller som P. Marcussen udtrykker det for ungdommen, den dobbelte opgave: *indadtil at bygge og udadtil at betrygge vort danske samfund*.

Kr. Kristensen Killelose.

Finland.

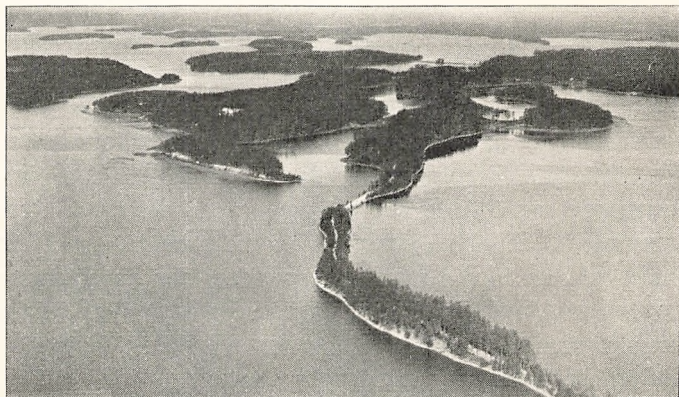
I.

Överallt en röst oss bjuder,
överallt en stämma ljuder:
det är Suomis sång!
Broder äger du et hjärta,
i dess tjusning, i dess smärta,
hör blott Suomis sång!

(E. von Quanten).

II.

Som motivet efter forspillet's anslag hæver sig op fra Skærgården det bjergbølgende lavland. Midvinternattens mørke ro og sommerens lyse ynde veksler i evigt livtag om enevoldsmagten, og denne kamp, dette

Punkaharju.

hovedmotiv gentages og gennemspilles i højtidelig forenkling eller legende variation. Bag den korngule agerlandsbræmme breder sig det vidtstrakte søplateau, hvor søerne blinker og bryder som rokokkospejle i granitknoldenes barokrammer; og under skovens miletunge tæppe gemmer sig et friskhedens farvespil, hvor granens mørke silhuet fremhæver fyrrens kejtede rødme over birkens skære hud, mens sivene med fødderne i vand nikker bifaldende til vindens hvisken. —

— Men under vandspejlet skifter sivene farve, danner som et magisk bælte om billedet, der hviler i søens favn, gynger som Väinemöinens tryllesang, der holder motivet fast i poesiens harmoni, det vilde Finland hviler — forklaret, fredfyldt, frit:

»*Finlandia*«.

III.

I Åbo havn, i Finlands sydvestligste hjørne, lægger Stockholms-båden ind. — En gammel rute! Ad den drog i fordums tid Svenskerne og byggede i forening med Finnerne Åbo slot og Åbo domkirke, der tilsammen danner: »portalen til Finlands historie«. —

— Det gamle Åbo slot — ja, det er, som de to gavltårne danner et par klodsede udråbstegn omkring den indskrift, som historien synes at have skrevet på de mellemliggende mure: »Du, som bor i dette land, husk på, at du er finsk.« —

— Men inde i domkirkens af krig og ulykker hærgede og hærdede indre findes en i tidens løb halvt udvisket latinsk indskrift: »Du, som træder herind, husk på, hvorfor du er blevet et menneske.« —

Disse to indskrifter, der tilsammen giver den hele mening — som i musikken den melodiske spænding og den kromatiske hvile giver hele skalaen — udgør motivet i det drama, der hedder Finlands historie.

Olofsborg i Nyslott.

IV.

»Husk på, at du er finsk« — javel! Men oppe i slot-
tets fangecelle mod syd sad i flere år den sindssyge kong
Erik d. XIV. af Sverrig fanget og modtog i sit fængsel
sin finske »bondebrud« Karin Månsdotter — et billede på
Sverrig og Finland i lykkelig, men navnlig sorgtung
formæling.

— »At være finsk« — det betød da — efter landets
kortvarige selvstændige ungdomstid — at være borger
i det storsvenske rige og forsvare sig mod kongens
fjender, først og fremmest mod den store russiske bjørn.
Og trofast var Finland i dette samliv, »med blod har
Finland betalt, hvad Sverrig skænkede det« — trofast
selv i »den store ufred«, da Karl XII. var fanget og Fin-
land overladt til sig selv — og nøden.

Og så heltmodig var den sidste »håbløse« kamp
for Sverrig 1808—09, at zar Alexander deraf lod sig
bevæge til at give Finland en selvstændig stilling i det
russiske rige, »at ophøje Finland blandt nationernes

antal«. — Og end lever denne ånd fra Finlands slagmarker, den sejge og humorfyldte livsvilje.

— Men »at være finsk« betød noget mere end at forsvare sit hjem mod ydre fjender, det betød også, at livet derinde skulde være ægte og frit, og da luften i stuen var ved at blive lovlig svensk — trods reformationens finske islæt — så måtte opgaven være at rense ud og give det finske sin naturlige ret i hjemlivet. Denne opgave blev særlig forstået og taget op omkring 1800, og i 1830'erne og 40'erne trådte 3 mænd i forgrunden og viste vejen. Elias Lønrot viste med sin Kalevala-udgave^{*)} (1835—49), at den finske arv endnu var levende og rig; J. L. Runebergs »Fänrik Ståls sägner« og »Elgskytterne« blev som en begyndelse og tilskyndelse til at fortsætte og nyskabe en finsk litteratur, og J. V. Snellmann skabte en national-politisk bevægelse for igennem love og andre foranstaltninger at sikre et finsk hjemliv.

Fra »Kalevala«.

^{*)} Kalevala er fællesnavn for en samling gamle finske folkedigte.

Åbo domkirke.

Udrensningen gik ikke for sig uden søskendestrid, men selvom de 9 finsktalende søskende endnu kan drille den 10., den svensktalende lillebror, og selvom der muligt endnu skal kræves og gives indrømmelser til begge sider, så er lillebror dog i hjemmet, og der mærkes fra mange sider — ikke mindst (som altid) fra højskolen — et ønske om og en vilje til, at hjemfølelsen må forene over alle forskelle, enten de bliver større eller mindre i fremtiden.

Og dette sidste hænger sammen med, at man aldrig helt har kunnet glemme den anden indskrift: . . . »husk, hvorfor du er blevet et menneske.«

V.

»Husk på, hvorfor du er blevet et menneske!«

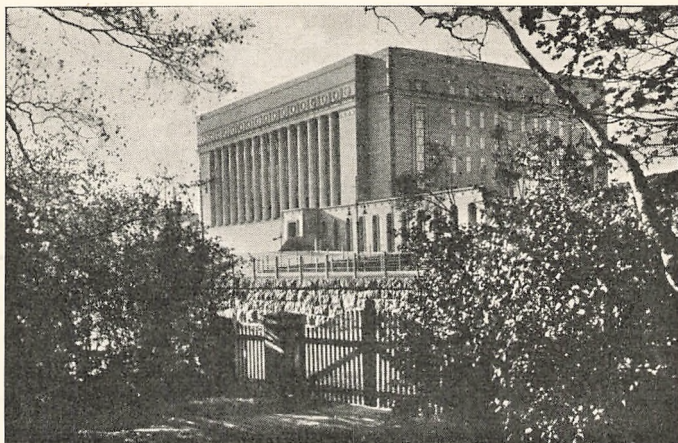
Ja, hvordan skulde »sangens folk« glemme dette. Thi hvad er poesien andet end en budbringer fra et fælles-

skab for alle mennesker? Hvad er det at være menneske andet end at have mulighed for *også* at blive borger i dette rige? Den gamle bibel udtrykte det sådan, »at mennesket er skabt i Guds billede«, H. C. Andersen talte om klokkeklangen i naturens og poesiers hellige kirke, og i Finland lyder det samme budskab i broget iklædning fra Kalevalas fabellande, fra kirkens evangelium, fra højskolens »levende ord« og fra kunstens højlande. — Lykkeligt det folk, der har fået hædersnavnet: poesiers tjener. — — Eller herre?

— — Ja, poesiers tjener kan man blive, men man kan også prøve at gøre sig til herre, thi her råder frihedens og selvansvarlighedens lov. — Og på samme måde går det med det daglige liv i samfund og hjem: føler man sit liv som et skæringspunkt mellem de to nævnte indskrifter, ja, så vil man arbejde på at tilrettelægge det politiske, sociale og borgerlige liv sådan, at enhver får mulighed for at forme sit åndelige liv, som han vil det, — da må frihedens ånd sætte sit stempel derpå; men afviser man een af de to indskrifter, prøver man at gøre sig til herre på den ene eller den anden side — ja, da vil man også prøve at gøre sig til herren i dagliglivet, da bliver det tvangen, der præger.

Skæringspunktet, modsætningernes liv, det møder man i Finland ingensteds tydeligere end hos Aleksis Kivi, det er vel også derfor, at han — og ikke Runeberg — regnes for Finlands største forfatter — og i rang med Shakespeare og Cervantes, netop fordi han var så gennemfinsk, blev hans almene rækkevidde så stor. I hans bog »7 Brødre« mærker man den stærke brydning mellem det særfinske (og sære finske) — og det menneskelige.

Og herfra er det let at trække linierne op til brydningerne i det moderne Finland: fattige og rige, land og by, kommunister og lappofolk, nationalister og nordisk-

Riksdagshuset i Helsingfors.

sindede. Ja, stop: nordisk! Den megen talen om det nordiske, og den ængstelige spørgen: hører Finland med til »Norden«?, er på denne baggrund let at besvare. Det nordiske er blot dette: at ville leve i skæringspunktet mellem det nationale og det menneskelige, og Finland hører da med til »Norden«, saalænge det vil vedkende sig, hvad Zakarias Topelius engang sagde:

»Er da folk og fædreland med den selvished, som knytter sig til dem, en hindring for menneskenes samdrægtighed og lykke? Nej, skønt selviske indadtil — berede de indenfor deres område kærligheden et virkefelt og forsagelsen et mål. Folk og fædreland ere nødvendige led i udviklingens kæde, bestemte til ved kædens jordiske ende at forsvinde i menneskeligheden. I Kristi tusindårige rige skal der ikke mere findes folk og forsamlinger, kun en fortrolig skare i den samme faders favn.«

VI.

— — Så lægger båden ud fra Åbo igen! Landet ebber langsomt ud i skærgårdens diminuendo. — — Det gamle

slot og den ærværdige domkirke udviskes, glider i eet og forsvinder i synskredsen. —

— Men svundet af synet dukker de op i mindet som symbol: »husk, du er finsk« og »husk, du er et menneske«, — det nationale og det almenmenneskelige, der ikke tilintetgør hinanden, »men bekræfter hinanden«, giver den hele mening, giver motivets hemmelighed: »Finlandia«.

— Således blev mødet i sandhed et nordisk og et højskolemøde, og du vender hjem til Danmark, ja — netop, du vender hjem: »husk, du er dansk« — og »husk, du er et menneske«, her er din virkeplads, og dit Europa.

— »Husk du er finsk« — »husk, du er dansk, norsk, svensk — — ja, husk du er tysk, fransk, engelsk — —«, *men* husk også, »at du er et menneske«. Det er nordisk tale, men det er også europæisk, verdensborgerlig tale, en aktuel tale til nuets Europa, der stivner i ensidighed: spring det nationale over, og du har rodløs internationalisme; giv menneskeheden en god dag, — og du har nazisme. »Red dig Europa« — ja, hør blot de nordiske toner, tonerne fra sangens land: »Finlandia«.

VII.

Finland — modsætningernes land i natur, historie og folk, men alligevel sangens land.

Skøn i din vilde natur, som hos Sibelius i »Finlandia«s vilde brusen. —

— Men skønnest, nedsænket uforandret i poesiens spejl, og dog forklaret derved, som når Sibelius glemmer sit sinds brusen for at spille, som stirrede han ind i et par blå barneøjne. —

»*Finlandia*«.

Valdemar Nielsen.

Fogelstad.

Fogelstad er to Ting, for det første en Herregaard i Södermanland, ca. 120 km sydvest for Stockholm, og for det andet en Medborgerskole for Kvinder, og denne har til Huse i Herregaardens Park og er givet til dette Formaal af Gaardens Ejer Elisabeth Tamm. Frk. Tamm er en af de, snart mange, store Kvinder i svensk politisk Liv; hun har prøvet, hvad det vil sige at gaa imod sin Klasses sædvanlige Politik og gøre det som Kandidat til Rigsdagen, og hun ved, hvad det vil sige at have afvigende Meninger som Medlem af Rigsdagen; det blev hjemme paa sin egen Jord, hun udstykkede Husmands-lodder med den danske Husmandslov af 1919 som Forbillede.

En Dag i Marts 1922 sad fem Kvinder paa Fogelstad og drøftede den ny Begivenhed, at svenske Kvinder havde faaet Valgret. Det var Fabriksinspektrice Kerstin Hesselgren, nu Rigsdagsmedlem, valgt udenfor Partierne, Læge Ada Nilsson, Stockholm, Lærerinde Honorine Hermelin, Stockholm, Forfatterinde Elin Wägner og Elisabeth Tamm.

Jeg gætter paa, at de især talte om det politiske Systems Forhold til de enkelte Mennesker, og om de nye Vælgere vilde kunne modstaa Systemtromlen, der gaar hen over Menneskeskæbner, og i Stedet med Myndighed vilde hævde, at Systemet er til for Menneskers Skyld, ikke omvendt, og Love og Administrationspraksis kan

være meget godt, men Livets Mangfoldighed maa ogsaa kunne leve.

Og der er vel talt om Kvindernes Følelse af Underlegenhed, naar det gjaldt Problemer udenfor Hjemmet, deres Modvilje mod at paatage sig sociale Hverv, deres Angst for Tonen i det politiske Liv. Vi er uvante med det, og hvorfor skal vi netop gøre det? siges der. Og Mændene træder til med deres Tale om, at det kvindelige fordufter, at de blot vil vise sig, at Kvinder hører til, hvor der er Børn, — mens de selv indtager saa godt som alle overordnede Stillinger i det offentlige Liv, naar Talen er om Børn, f. Eks. i Værgeraad o. l.

Men de fem har vidst, at alt det, der lykkes, anses for rigtigt, og alt det, der ikke lykkes, anses for forkert, og dette, at Kvinder nu skulde træde ind i det offentlige Liv, det *skulde* lykkes, ikke blot for deres egen Skyld, men for alles Skyld. Og saa bestemte de, at de vilde gøre Forsøget med et kvindeligt Medborgerkursus, som de kaldte det, og det blev allerede afholdt Sommeren 1922 paa Fogelstad Gaard. Der blev givet Undervisning i Medborgerkundskab (Samfundslære), Socialpolitik, Socialhygieine, aktuelle Retsspørgsmaal, historisk Statskundskab o. m.

Dette Kursus varede 4 Uger og er egentlig Optakten til Skolen i Parken.

Denne aabnes Foraaret 1925 med Frk. Hermelin som Rektor, og Deltager i Kursuset 1922 Frk. Ebba Holgersson fra Bleking som fast Lærerinde.

Frk. Tamm har ved at overdrage Gaardens Inspektørbolig til Skolen gjort den uafhængig af Staten, saa den kan arbejde efter eget Skøn, og den er ikke knyttet til noget politisk Parti, men har fra dens Start fastholdt, at den stod aaben for alle politiske Anskuelser. Dens Motto blev: Skolen vil give sit Bidrag i Arbejdet for, at

der bag vort Medborgerskab maa staa selvstændige og ansvarsbevidste Mennesker.

Nu har jeg selv været paa et 3 Ugers Kursus paa denne Skole og fik derved et 9 Aar gammelt Ønske opfyldt. Og naturligvis er jeg overvældet og fyldt af Lovord over det Arbejde, der gøres her.

Elevflokkene bestod, som den altid gør, af meget forskelligt indstillede Mennesker; der kommer Industriarbejdere, Sygeplejersker, Hjemmedøtre, Bankfolk, Lærere, Telefonister og Barneplejersker. En Deltager fra i Fjor havde denne Gang sendt sin Moder paa Kursus.

De to Hovedidéer, der gik gennem Arbejdet, var: Kvinder maa holde op med at unddrage sig Ansvaret for det, der sker ude i Samfundet, og — vi maa alle som een slutte op om Demokratiet og gøre det sundt og levende.

Med Hensyn til det første er der en vid Arbejdsmark, især naar man indrømmer, at med socialt Ansvar følger ogsaa Borgerrettigheder, bl. a. Retten til Arbejde. I et Par Menneskealdre har Kvinderne ladet sig berøve det ene værdige Arbejde efter det andet, produktivt Arbejde, og det har forringet deres Tilværelse og undergravet deres Selvfølelse. Nogle Kvinder har vel fulgt efter Væven ud i Fabrikkerne, men hvor blev Værdigheden af? Det er næppe alene Arbejdet, der er forringet, det er snarere en Slags offentlig Mening, der nægter Arbejdet i Fabrikken sin Agtelse, og mod dette maa der protesteres, det maa engang ændre sig; for der er jo ingen, der for Alvor tror, at vi kan erstatte Fabrikken med Væve hjemme i vore Stuer, det er nu engang kun for de faa, der har Raad til det.

Og vore syge og gamle flytter bort fra vore Hjem; er det ikke en Selvfølge, at en Del Kvinder følger med, — og saadan kunde vi fortsætte.

Men der findes Arbejde, der er absolut ukvindeligt, og der er Ting i det politiske Liv, enhver normal Kvinde

bør fornægte, og det er alt det, der direkte eller indirekte spekulerer i andre Menneskers Død og Ødelæggelse. Kvinders Arbejde har altid staaet i Forbindelse med at beskytte og bevare Liv og skaffe Livsfornødenheder til store og smaa, og dette Arbejde gør man ikke med Gasmaske paa. At tro paa Vold er det eneste, der med fuld Ret kan kaldes ukvindeligt, og et bevidst Arbejde for Ret og Fred, for Samarbejde og Forstaaelse maa være endnu nogle Forsøg værd.

Og nu det andet, Vejen til virkeligt Demokrati, hvor gaar den? Ja, det kan i hvert Fald ikke være Vejen at overlade flest mulig offentlige Hverv til Kontorfolk, det vænner et Folk af med at føle Ansvar for, hvad der sker, og det offentlige Liv mekaniseres og drives i Retning af Diktaturet.

Skal Demokratiet fortsætte, maa det bygges op som en levende Organisme, hvor den Lov gælder, at dersom et enkelt Organ lider Overlast, skader det hele Organismen. Og som det gælder et Menneske, at det forandrer sig, udvikler sig, som Tiden gaar, saadan maa ogsaa en Samfundsorganisme forandre sig. Men det kan ikke ske ved en Proklamation, en ny Lov, det maa ske indefra gennem de enkelte Mennesker. Fornyelse af Samfundsformerne naar ofte frem over en af Tidens Bevægelser, der igen er en Frugt af et Folks skabende Evne, den frie menneskelige Tanke. Maatte den aldrig komme ud for Forfølgelse hos os, for uden den i Behold lader et Folk sig ensrette og bruge til hvad som helst.

En anden Forudsætning for Demokrati er, at Evnen til at vise et andet Menneske Tillid ikke ødelægges, at man kan tro, at ogsaa en Modstander kan ville det bedste, og at det altid lønner sig at mødes i god Vilje for at finde Udveje. En Styrkeprøve mellem forskellige Anskuelser er ikke farlig, naar den føres med hæderlige Midler. De to Anskuelser tvinger til Grundighed, og den frie

Diskussion kan føre til holdbare Resultater og behøver ikke nødvendigvis at være gold Kritik eller et Overfald paa Modparten.

Det er let nok at se, at den stærke Fremhævelse af Ejendomsretten som Grundlag for politiske Anskuelser er en Fare for Demokratiet; en politisk Gruppe bør overvejende bygges op over et Idéfællesskab. Og man spørger saa sig selv lidt ængsteligt: Vil Kvinderne i Flok og Følge gaa i de traadte Spor og handle ud fra Princippet: Penge er alles Herre, eller kan de fastholde, at der ogsaa er andre Værdier?

Reaktionen mod Kvinderne er allerede ved at dukke op, og man skulde saa tro, det var, fordi de havde misbrugt deres Indflydelse; men det er det ikke, snarere tværtimod, de bruger nemlig ikke den Gave, som fuld Borgerret er, i hvert Fald ikke tilstrækkelig bevidst. Og Kvinder holder for lidt sammen, bliver for let mismodige overfor gamle Fordomme, og vi er endnu ikke Frisvømmere, men lader os hale op i Partibaadene, før vi fuldt er klar over, at vi har noget værdifuldt menneskeligt at bringe til den fælles Opgave, som vort politiske Liv maa være.

Maatte vi fra Land og By, fra Fabrikker og Hjem, blandt arbejdsløse Kvinder og dem, der vover sig ud i socialt og politisk Arbejde, mødes i dette: at stole paa, at vi hver for sig, overalt hvor vi færdes, vil sætte os lidt ind i hinandens Kaar og derefter handle ud fra den Tanke, at vi tilsammen udgør en levende Organisme, og at Helheden trives, hvis hver enkelt trives, men hele Organismen lider, om et enkelt Organ lider Overlast. Og saa er det ikke saa afgørende, om vi kalder os for Liberalister og fremhæver den enkeltes Ret og Ansvar, eller vi kalder os Socialdemokrater og fremhæver det heles Vel, for det er jo to Sider af samme Sag.

Ingen ved, hvad Betydning det kan faa, om vi her i Norden kan fastholde og forny Demokratiet. At gøre dette Arbejde bevidst er det centrale i Medborgerskolens Arbejde.

Frk. Tamm sagde i sin Afskedstale: Rejs hjem og sig, at de nede i Danmark maa begynde en Skole som denne, men det skal være snart.

Jeg vilde ønske, vi kunde gøre det.

Adia Frost.

Vort kald.

Jeg vil især prøve at se arbejdet fra et bestemt synspunkt og kun ganske forbigående fra andre og i og for sig meget berettigede synspunkter. Der er f. eks. i spørgsmålet om arbejde et socialt problem af overmåde betydning; eller arbejdet kunde også ses som et pædagogisk spørgsmål. Og det vilde være et alvorligt og betydningsfuldt problem.

Jeg må inidlertid se på arbejdet som det, det først og fremmest bør være: *et kald*. Jeg er så klar over, at jeg har en del forhåndsuvilje at kæmpe imod, f. eks. hos de mennesker, der som jeg selv uvilkaarligt først vil tænke på spørgsmålet om arbejdet som et socialt problem; disse folk vil let tænke: nå, skal vi nu igen hvirvles ind i tågede og højtidelige ord i stedet for jævnt og åbent at gå løs på sagens kerne. Hvis en sådan forhåndsuvilje er til stede, så må jeg indtil videre lade den stå.

Altså: arbejdet er et kald. Biskop Billing spørger i sin bog: »Vår Kallelse«, hvad er »kaldet« for et ord. Og han svarer: det er et hverdagsord, men med helligdagsglans over sig; men helligdagsglansen vilde forsvinde, så snart ordet ikke var et prosaisk hverdagsord mere. Selve ordets historie og anvendelse er interessant. Det findes allerede i Det nye testamente, kaldstanken er endda der, som vi siden skal se, stærkt udtrykt. Men det er alligevel først Luther, som rigtig har afdækket denne tanke. Biskop Billing siger om Luthers kaldstanke, at af alle tanker, som er tænkt siden Kristi dage på jorden, er Luthers tanke om kaldet uden al sammenligning den, der er præget af den

djærveste og højeste idealisme. Nu er idealisme ganske vist i vore dage næsten et uartigt ord; men vi skønner dog, at en så belæst og tankeklar mand som biskop Billing tillægger Luthers kaldstanke en meget stor betydning. Dens indhold skal vi snart lære at kende, men det kan i forbigående være værd at notere, hvad stiftsprovst Skat Hoffmeyer efter den tyske socialøkonom Max Weber gør gældende, at ordet *kald* findes kun i de germanske sprog. Tyskerne taler om beruf, Englænderne om calling, Svenskerne om kallelse, Nordmændene og Danskerne om kald. Men i de romanske og slaviske sprog findes ikke et tilsvarende ord. Selve ordets udbredelse fortæller altså noget om de reformatoriske tankers udbredelse.

Jeg sagde nylig, at mange nærer forhåndsuvilje mod kaldstanken. Mange har som bekendt et så trælsomt og sjæleødelæggende arbejde, at de let opfatter en tale om, at dette arbejde skulde være deres kald, som en hån. Det er let nok for kunstneren og læreren, for politikeren og videnskabsmanden at gå ind på den tanke, men for kullemperen i oceandamperen eller for fru Larsen, som år efter år må vaske trapper, da er det ikke nær så let. Nej det er det ikke. Men jeg vil dog gøre opmærksom på, at mit kald er ingenlunde det samme som mit embede eller min beskæftigelse eller mit arbejde i snævraste forstand. Enhver af os har formodentlig en række pligter, som strengt taget intet har at gøre med mit embede, mit virke og min syssel. Vi har f. eks. nogle særdeles nærliggende pligter mod de mennesker, vi nu engang er sat iblandt. At røgte disse pligter hører kaldet til. Den, som med iver passer sin gerning, men forsømmer sine pligter mod sine medmennesker, f. eks. mod hustru og børn, han er aldeles ikke trofast i sit kald.

Vi er da ikke bare fyrbødere og stilerettere, trappevaskere og fabrikspiger. Vi er først og fremmest mennesker, og som mennesker er vi på mangfoldige områder

kaldede, netop kaldede, til at være noget for vore medmennesker. Det er i denne omfattende betydning, jeg her taler om kaldet.

Det var også i den betydning ærkebiskop Nathan Søderblom tog kaldstanken, når han på det store kirke-møde i Stockholm 1925 sagde, at han for sin del havde søgt at løse problemet derigennem, at kaldet opfattes ikke alene som en livsgerning, men det vokser frem af alle de personlige forhold, tjenester og pligter, som grupperer sig omkring et menneske, fra de mest inderlige forbindelser, som hjemmet og venskaber og det kristne fællesskab bringer på bane, til det mest mekaniske kropsarbejde.

At der så kan opstå en indre splid og spænding i vort kald, f. eks. en spænding mellem hvad min gerning kræver, og hvad hensynet til min næste kræver, er sikkert nok. At denne indre splid og spænding kan blive uhyre alvorlig, stundom også blive til tragedie, er også sikkert nok. Hvordan denne spænding skal mødes, kan der næppe siges stort om. Carsten Hauch holder som bekendt på (se f. eks. Robert Fulton), at det menneske, som i sin gerning har fundet sit kald, har fundet det største, han overhovedet kan møde på jorden. Han skal derfor være trofast. Alle hensyn: rigdom og ære, venskab og huslig lykke, må ofres på kaldets alter. Men det turde alligevel være for dristigt at drage almindelige følger heraf.

Vi må fastholde, at kaldet vokser frem af gerningen og alle de personlige forhold, der grupperer sig omkring et menneske. Vi kan også se, at det bliver mere og mere nødvendigt at forstå kaldet i denne omfattende betydning.

Efterhånden som den tekniske udvikling skrider frem, efterhånden som rationaliseringen fuldbyrdes, indskrænkes for et stedse voksende tal af mennesker arbejdstiden. Nu står 40 timers arbejdsugen på dagsordenen, og vi skal nok opleve, at det bliver til 30 timers arbejdsugen. Men kaldet omfatter da ikke blot de 4-5-6 arbejdstimer,

men alle de forhold, der grupperer sig omkring et menneske. Vi møder også kaldet i vor fritid. Ja, måske skal den tid komme, da kaldet allermest bliver et spørgsmål om fritidens brug.

Men når kaldet gælder i alle forhold, som grupperer sig omkring et menneske, kunde man så ikke ganske jævnt sige, som det engang er sagt: bevidstheden om at eje et kald udspringer af en fællesskabsfølelse. Man føler sig takskyldig eller pligtskyldig over for andre mennesker; deraf kaldet. Vilde en sådan betragtning ikke gælde i de mindste og i de største forhold? Da H. P. Hanssen 17 år gammel skulde træffe bestemmelse om, hvorvidt han skulde udvandre fra Nordslesvig for at blive fri for den preussiske soldatertjeneste og kejsertroskabseden, eller han — for at kunne blive i Nordslesvig — skulde melde sig til sessionen og tage alle dermed forbundne følger, da han stod i dette for ham selv og for hele Nordslesvig så afgørende valg, da var det kaldsbevidstheden, udsprungen af den dybeste fællesskabsfølelse med slægt og folkestamme, som rådede hans valg. I sådanne afgørende stunder i et menneskes liv, da skal man ikke stole for meget på beregningernes kompas, ikke lade alt bestemme af fornuftens dømmekraft; thi beregning og fornuft er meget oftere, end vi selv tør indrømme, vejrhaner. I valgets afgørende stunder er det det bedste, det stærkeste, vi for alvor er bunden til, som skal råde vort valg. Som professor Hans Larsson siger det: » . . . i de dage, da hjertet ikke ser vejen, er det ikke så meget tanken og beregningen, som skal lede; det er mere karakteren. Det gælder ikke at tænke, det gælder at leve, at holde hele sin person i skik, sine kræfter spændte, sine bedste egenskaber ved magt, at leve så alvorligt og fuldt og ærligt, som vi muligt kan. Det gælder at våge. I de stunder, da de store fejltrin kan tages, er det skæbnesvangert at synke sammen et sekund. Sjælen må holdes spændt uaf-

ladeligt, være rede hvert øjeblik. Alt beror i sådanne tider på at holde sit rette jeg, sin bedste natur oppe.«

Det bedste, det stærkeste, vi er bunden til, skal råde vort valg. Så er vi trofaste i vort kald; derfor gælder det om at våge, at holde vor person i skik. At vi klart må se vejen og få tilskyndelse til at vandre den.

Men selv om meget tyder på, at kaldstanken kan udledes af fællesskabslivet, af takskyldighed og pligtfølelse, så tror jeg dog ikke, en sådan betragtning kan holde. Jeg tror i det hele ikke, at en subjektiv betragtning, der forklarer kaldstanken ud fra en medfødt og erhvervet dygtighed eller ud fra forholdenes magt, giver tilfredsstillende forklaring.

Luthers kaldstanke er jævner og dog langt dybere. Det er nemlig evangeliets kaldstanke. Hvad siger Det ny testamente da om den sag? Det fortæller os allerførst, at Jesus havde en overmåde stærk kaldsfølelse; han vidste, han var udsendt af Gud for at øve en ganske bestemt gerning; denne vished var hans styrke og fred. Kaldsbevidstheden kommer også stærkt frem hos apostlene, især hos Paulus; han indleder sine breve med en henvisning til sit kald, f. eks. indledes 1. Kor. brev med de ord: Paulus, Jesu Kristi kaldede apostel ved Guds vilje. Og i samme brev siger han: »Thi om jeg forkynder evangeliet, har jeg ikke noget at rose mig af; der paaligger mig nemlig en nødvendighed, thi ve mig, om jeg ikke forkynder det.« Paulus er så aldeles sikker på, at han har fået sin kaldsgerning af Gud; han kan udtrykke denne vished med glæde og stolthed.

Men det er ikke bare Jesus selv og de mest fremtrædende kristne, som er sig deres kald bevidst. Alle kristne har i troen et kald fra Gud. Se f. eks. Efesos brevet 4. kap. Det er ny testamentes tale.

Imidlertid er det jo tydeligt nok, at her gælder kaldet en ganske bestemt gerning, den nemlig at forkynde Guds

ord. Men kunde Jesus og apostlene da ikke tale om f. eks. det jævne håndens arbejde som et kald? Jo, det kunde de åbenbart. Men det kom dog ikke ret stærkt frem, vel simpelt hen fordi alt andet blev til småting i sammenligning med det nye og store at forkynde evangeliet. Her er det, at Luther sætter dristigt og stærkt ind. Det, vort nye testamente kun omtaler svagere, forkynder han frimodigt: dit arbejde er dit kald. Luther synger en vældig hyldest til arbejdets pris.

I modsætning til Romerkirken med det ofte vegeterende, dådløse munkevæsen priser Luther arbejdet. Vi kan, som dr. Nøjgård siger^{*)}, gennem Luthers lovprisning af arbejdet høre en mand tale, som fortvivlet har søgt en nådig Gud i livsfornægtelse, og som glad havde fundet ham i livsbekræftelse.

Luther fandt en nådig Gud i troen på syndernes forladelse. Det er den centrale tanke i al Luthers tænkning. Biskop Billing siger i sin bog, hvor han forklarer den lutherske kaldstankes oprindelse: »Enhver, som kender lidt til Luther, ved, at hans forskellige tanker ikke ligger i en række ved siden af hinanden som perler i et halsbånd, kun sammenknyttet af den fælles autoritet eller f. eks. gennem en logisk slutningskæde, men at de alle, tæt som rosens blade, slutter sig om et fælles centrum, stråler ud som solens stråler fra en glødende kerne: evangeliet om syndernes forladelse.« En meget væsentlig del af Billings bog går ud på at vise, hvorledes kaldstanken udspringer fra dette centrale hos Luther. Har et menneske i troen på syndernes forladelse fundet en nådig Gud, så følger alt andet deraf; så har et menneske sit liv af Gud, så har et menneske også sin gerning af Gud. Så er et menneske kaldet. Af flere grunde kan jeg imidlertid kun nævne dette kort her. Men jeg tror, Billing har ret, ligeledes når han siger: »For Luther er kaldet derfor i første linie en gave,

*) N. Nøjgård: »Luthersk kirkelighed«.

og først i anden eller tredie linie en opgave, hans lære om kaldet er et evangelium, først i anden eller tredie linie et bud.«

Men hvorom alting er: Luther har fra nu af fundet en nådig Gud i arbejdet. Og så siger han da: det er Guds ordning, at et menneske skal arbejde. Gud er tilfreds, når han finder mennesket i sit arbejde. Arbejdet er ikke en plage, en straf, vi har fået for vore synders skyld — sådan som Romerkirken til tider lærte; men arbejdet er en gave fra Gud. Det er et kald. Netop fordi det er Guds ordning, at et menneske skal arbejde, så har vi fået kaldet fra Gud. Vi er kaldede, men i den omfattende betydning af kaldet, vi før hørte; kaldet omfatter alle de forhold, der grupperer sig omkring os. *Ethvert menneske har da et arbejde eller et personligt forhold til andre mennesker, måske kun til et eneste andet menneske; men så er det dit kald at tage dig af den opgave.* Luther siger: »Så kunde du sige: men hvordan, dersom jeg ikke er kaldet? Svar: hvorledes er det muligt, at du ikke skulde være kaldet? Du er jo en gift mand eller kone, søn eller datter, karl eller pige.«

Det er ikke arbejdets storhed og anseelse, det kommer an på. »Når en fattig tjenestepige fejer huset og gør sådant i tro på Kristus, så gør hun et bedre værk og en større gudstjeneste end Antonius i ørkenen.« Med jævne ord kan arbejdets lovsang næppe synges. Det er luthersk og vist også evangelisk tankegang, som Richardt udtrykker i de kendte linier:

»Om du tjener land og rige,
 eller du som karl og pige
 gør din dont og går dit bud;
 om du styrer land og fæste
 eller kun din husbonds heste,
 — det er eet for himlens Gud.«

Og det er helt ud i Luthers tankegang, når Kingo synger:

Jeg i mit kald og stand
 min Gud og fader kan
 tilbørlig dyrke.

Alt arbejde er for så vidt lige godt. Og dog er der en mægtig forskel på arbejde. Der er arbejder, som aldrig burde gøres. John Ruskin siger derom: »Pas din egen forretning af hele dit hjerte og hele din sjæl; men se først til, at det er en god (∴ hæderlig) forretning. At det er korn og ærter, du avler — og ikke krudt og arsenik. Og vær vis på dette, bogstaveligt: du må simpelt hen hellere dø end lave nogen ødelæggelsesmaskine.« Det er strenge ord, som bør og skal ramme hårdt meget ondt arbejde i 1936. Meget anset og profitabelt arbejde gøres ikke i Guds, men i Djævelens navn. Eller værre endnu: Djævelens gerninger gøres i Guds navn.

Det er nødvendigt at skelne mellem godt og ondt arbejde. Denne vilje til at skelne mellem godt og ondt møder vi mere udtalt i den angelsaksiske, den reformerte verden. Og det er ikke en tilfældighed. I den reformerte, i Calvins verden, er kaldstanken nok stærkere og mere levende end i den lutherske. Men når Calvin talte om kaldet, så var det især ud fra den tanke: vi skal gøre Gud ære. Men skal vi ære Gud, da skal vi se efter, at vort arbejde er et hæderligt arbejde; thi det værste er, om vi ved vore ord og ved vor gerning gør Gud skam.

Dette calvinske synspunkt trænger vi meget til at møde i den lutherske verden. Men har du et godt arbejde, d. v. s. et arbejde, hvorved du tjener din næste, så er du i dit kald, så er du i det godes tjeneste, så tjener du Gud; så er, som Luther siger, dit arbejde »en hellig ting, hvori Gud har behag, og hvorigennem han vil skænke og give dig sin velsignelse.«

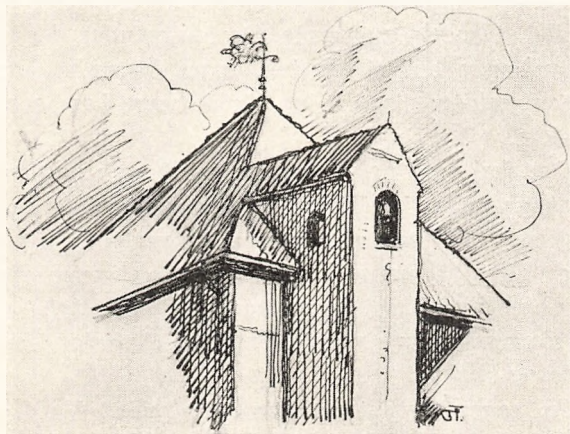
Jeg har hævdet, at vort arbejde er et kald — som vort liv i det hele er et kald. Men udelukker et sådant syn på arbejdet de andre synspunkter, jeg i begyndelsen nævnte, f. eks. et socialt synspunkt? Aldeles ikke! Jeg vilde aldrig låne ord til den overfladiske, letfærdige tanke, at alt, hvad der sker, er Guds vilje. At det arbejde og den arbejdsplads, du har, har du i følge en guddommelig orden. Et sådant overfladisk præk har intet med virkeligheden at gøre.

John Ruskin siger: »Der er tre ting, hvortil mennesket er født — arbejde og sorg og glæde. Hver af disse tre ting har sin nedværdigelse og sin adel. Der er tarveligt arbejde og ædelt arbejde.« Det tarvelige arbejde er her ingenlunde det grove, det lidet betalte, det ringe ansete arbejde, og det ædle arbejde er ikke uden videre hjernearbejdet eller det godt betalte arbejde. *Det tarvelige arbejde er det, hvorved et menneske sjæleligt forringes*, det arbejde, som undergraver, umuliggør tilliden til, at jeg er kaldet, forhindrer, at jeg i mit kald og stand min Gud og fader kan tilbørlig dyrke. Derfor er der netop brug for alle gode kræfter, som vil omforme vort samfund således, at arbejdsløshed forsvinder, at tarveligt arbejde gradvis forsvinder, at retfærdigheden sker fyldest, at kaldstanken kan være — ikke til forargelse, men til frimodighed og arbejdsglæde. Der er netop brug for social tænkning og oplysning.

Kaldstanken udelukker heller ingenlunde de pædagogiske synspunkter. Der er netop grund til ud fra kaldstanken nøje at forbinde arbejde og opdragelse. Om Thomas Carlyle er det sagt: Lyst til arbejde er for ham udtryk for sjælens adel. Ikke: jeg har ikke brød, men: jeg har intet arbejde, har altid været de ædles klage her på jorden. Og Carlyle selv siger: »Der er altid håb ved en mand, som arbejder virkeligt og alvorligt; i lediggang alene er der absolut intet håb.«

Men så er der netop grund til, at hjemmene, skolerne, lærestederne skal hjælpe frem i børns og unges sind den lyst til arbejdet, som er udtryk for sjælens adel. Forholdet er stort set vel således, at som vi arbejder, således er vi opdraget. Skal vi opfylde vort kald, da skal vi opdrages til at arbejde virkeligt og alvorligt. Kaldet er en gave, en stor gave; men enhver god gave bliver for alvorlige mennesker til en opgave. Gid vi måtte få vilje og kræfter til at tage opgaven op, så vi må gøre fyldest i vort kald.

Uffe Grosen.

Hvad vi trænger til.

Vi er alle i færd med at leve livet.

Det er og bliver den største opgave, vi er stillet overfor. Eller kort og godt: det er vor opgave.

Man kan nok sige, det ikke er sikkert, at det har ret meget at betyde for andre, hvordan vi får det gjort. I den store verden er det et forsvindende ingenting. Det er det ganske vist. Men der skal jo nu da nok være nogle få, for hvem det har noget at betyde. Vi véd, at hver time for et menneske kan blive ond og kan blive god. Og det er ikke lige meget, om blot en time er ond eller er god for blot et eneste menneske. Derfor betyder det måske alligevel mere, end vi selv tænker på, for andre, hvordan vi lever, selvom disse andre skulde være bare een eller fire—fem.

Det skal også nok passe, at det livssyn og den livsmåde, som råder i et hjem, i reglen sætter dybe mærker i børnenes liv, især når det er livssyn, der går dybt. Længe efter at mennesker er borte, og længe efter at nogen tænker på det mere, kan der være dybe spor i nye slægtleds tanker og levned af, hvordan fædrene levede og tænkte.

Jo, noget har det at betyde for andre. Vurderer vi et enkelt menneskes liv højt og varligt nok, så ligger der stor vægt derpå. Det er uforglemmeligt, når man i Marcus Lauesens bog »En mand og hans fjende« har læst om den gamle kone Line og den unge vejmand Rasmus, som så vanskeligt kan klare sig mellem mennesker. Han er sky og kuert, angst for alle. Men hos hende finder han

et fristed. Hun forstår ham. »Denne lille kone, som tålmodigt havde lært ham de første skridt og tålmodigt havde taget imod ham, da alverden fordømte ham, hun havde vidst alt . . . Og til hende var han kommet med sky og ængstelige øjne og havde siddet i timer i hendes lille stue og følt sig vel. Han havde talt med hende om i går og i morgen og havde ikke været bange.«

Det er ikke lige meget for andre, hvordan et menneske lever og er.

Men lad så være, at det har lidt nok at betyde for andre. For os selv har det i hvert fald noget at betyde.

Ganske vist vilde jeg nødtigt overse, at kårerne kan blive så strenge, at livet synes et menneske mindre værd end ingenting. Og det er også sandt, at et menneske kan bruge livet på en sådan måde, at det hærges og bliver en led og foragtelig ting at eje. Men hvis det går sådan, sker det ikke, uden at det gør ondt i et menneske. Og det gør det da blandt andet, fordi livet åbenbart ikke er bestemt til at falde sådan ud. Det *kan* komme til at indeholde gode ting, og det kan komme til at indeholde glæde over dem. Der ligger for enhver vægt på, at dette sker, at det lykkes. Livet må ikke mislykkes eller hærges alt for meget.

Og hvordan livet end er og dets kår er, så er det jo nu engang vort liv, og vi har ikke andet. Vi kan heller ikke gøre det om, ikke så meget som en smule af det. For os selv har det jordisk talt alt at betyde.

Sådan må jeg forsvare livets værd over for dem, der har det strengest, og de bittert skuffede, for at være vis på, at jeg ingen gør uret, og for at ingen skal kunne sige mig imod. Over for de fleste behøver jeg jo ikke at forsvare livet. De har det kært.

At leve vort liv er vor opgave.

Men så forekommer det mig, at vi, som lever nu og er tidens børn, trænger til den forvisning, at det *har*

noget at betyde, hvad vi sætter ind. Det trænger vi til for at kunne tage vort liv rigtig op.

Der har været og der er endnu så meget i tiden, der med højlydt eller med stille og skjult tale indvirker på os og vil bringe os til at mene, at der nok ikke er noget at stille op, hverken med vort personlige liv eller i vore ydre kår, fordi det nu engang går, som det skal og må. Sådanne tanker tager vort mod og hæmmer og lammer os menneskeligt.

Men nogen af os får en stærkere og glædeligere overbevisning, end vi længe har haft, om, at det *har* noget at betyde, hvad vi sætter ind, og at det skal vi regne med. Efter det skylder vi at leve vort liv og at gøre det med den frimodighed, som det giver. Og vi vil meget gerne styrke de unge, som deler tidens kår med os, i det samme.

Der er gerne i enhver tid nogle store, omfattende tanker, der råder, og som sætter præg på de fleste. Men det er tit først bagefter, man kan dømme om, hvad de betød for livet, og hvor rigtige de var. De er bare i tiden så stærke, at få eller ingen kan unddrage sig deres magt.

Hvordan det er for de unge at leve nu, vilde jeg meget gerne vide. Men bortset fra ret udvortes ting er det vanskeligt at få det at vide. For de unge kan ikke selv se det igennem og ikke forklare det. Om 20 år kan de måske. Men så er tiden jo gået. Den klaring kan man ikke vente efter. Livet skal leves nu fra dag til dag. Det står jo ikke stille, indtil klarheden er nået. Derfor gælder det så meget om, under kårene som de nu engang er, til enhver tid at tage livet op med den bedste hjælp og den bedste forståelse.

Og det forekommer mig da, at vi i vor tid trænger til at stole fast på, at det har noget at betyde, hvad vi kan sætte ind.

Der har også i vor tid længe været nogle store, omfattende tanker og forhold, som har villet tage den tro fra os eller begrænse den stærkt. Og vi har næsten uundgåeligt været noget inde under disse tankers magt. Nogen har kendt dem og tænkt dem klarere. Andre har ikke kendt dem klart, men har alligevel været inde under den samme magt. For den lå i tiden og kom til dem ad mange veje, gennem bladene, gennem foredrag og bøger, gennem andres tanker og måde at leve på.

En sådan magtfuld tanke har arvelighedslæren været. Den har åbnet vore øjne for så meget. Og den oplysning kan vi ikke ønske at miste. Vi kan nok se, at et menneske har en natur, og at det ikke blot er i kroppen, men også i sjælen. Vi kan godt se, at der er en nøje og vidtgående sammenhæng mellem sjæl og krop. Vi kan også se, at naturen ikke er let at lave om på, og at man ikke løber fra den. Det giver os det indtryk, at vi er i naturens vold, helt og holdent, at vi ikke er frie herrer over os selv, men snarere er urokkeligt lovbundne til den natur, vi nu en gang har fået.

Videnskaben er optaget af at udforske disse ting. Det er netop sådan noget, den kan. Og den giver os derfor et stærkt indtryk af, hvor meget det betyder. Den giver os egentlig også det indtryk, at der ikke er andet end denne lovbundethed. På mange måder kommer dette videnskabens »syn« på vor vej, og uundgåeligt påvirker det vor forståelse af livet.

Skønlitteraturen, som vi har fået gennem en lang årrække, har stort set været behersket af det samme. Og den har vist os det paa en virkelighedstro og overbevisende måde. Der er ingen tvivl om, at forfatterne skriver om, hvad de kender, når de skildrer mennesker som et bundt drifter og naturkræfter helt ind igennem sjælen verden.

Hvor meget den nyeste litteratur læses, ved jeg ikke. Jeg ved derfor heller ikke, hvor mange der direkte påvirkes af den. Men selvom det måske er et lille mindretal, har det alligevel meget at betyde, hvilken skønlitteratur vi får. For det første er den et tidens tegn. Tidens liv ytrer sig derigennem. Forfatterne er jo følsomme med-levere i vor tid. For det andet øver den indflydelse langt videre ud end til den lille kreds af egentlige læsere. Disse læsere er nemlig for en stor del skribenter og talere og påvirker mange flere af os. Og den nyeste litteratur har en stor, ofte en urimelig magt, blot derved, at den er ny.

Det vilde være meget værd, hvis forfatterne havde fra deres eget liv magt og tro til at vise os, at mennesker kan sætte noget ind, og at det ingenlunde er håbløst eller uden mening at gøre det.

Erfaringer om vor lovbundethed har mennesker altid gjort, også længe før der kom en arvelighedslære og mænd som Ben Lindsey og Freud. Men arvelighedslæren og den nye tids tanker om naturbundetheden har føjet det nye til erfaringerne, at det bliver til en livsanskuelse — en livsanskuelse, som siger: »Der *er* ikke noget at gøre ved det, vi *kan* ikke ændre derpå« — eller som siger: »Der *skal* ikke gøres noget ved det, det *skal* være sådan.« Det første bliver til en opgivelse: Der er egentlig ikke nogen indsats for et menneske at gøre med hensyn til, hvordan dets livs indhold bliver. Det andet giver ligefrem den opfattelse, at det er livets mening, ikke at noget skal råde over et menneskes natur og væsen, men at dets natur bør råde og udfolde sig, som den kan og vil, og at netop det vil skabe livets lykke.

Både det ene og det andet lammer mennesker på det stærkeste, idet det tager mod og handlekraft fra os. Opgivelsen gør det straks, naturdyrkelsen gør det efterhånden. Man kan, så meget man vil, sige til sig selv, at det er det frie og det virkelige liv at følge naturen i sjæl

og krop. Det vil for et menneske altid ende med at føles som trællekår og et uværdigt, foragteligt liv. Enhver, som i nogen måde har formået i tankerne om sig selv at bevare en oprejt pande, har kæmpet og forsøgt at råde over sig selv og at herske i sit livs hus.

Der har været og er så meget i tiden af dette lam-mende: Der er ikke noget at gøre. Jeg vilde sige, at de, der er bleven lammet i deres kraft og hæmmet i deres mod, skal være overbeviste om, at der *er* noget at gøre, og så skal de tage deres liv op ud fra det.

Det andet er en helt fejl forståelse af mennesket. Lad så være, at det er helt ud rigtigt, at et menneske er et bundt naturkræfter. Alligevel forstår ingen, hvad et menneske er, med mindre de ser, at det er bestemt til at herske over sig selv og føre sig selv, ja at være herre i sit eget livs hus. Og nu gælder det om, at vi vil stole på det og tage vort liv op efter det. Vi skal være frimodige til det.

Hvordan vi så skal leve, hvad plads naturen i os bør have, skal jeg ikke komme ind på her. Jeg vil heller ikke give nogen grunde, som måske kunde gøre det sand-synligt, *at* det kan nytte, vi sætter noget ind. Jeg vil kun sige, at den Overbevisning vokser hos mig, at det har noget at betyde, hvad vi sætter ind til at få vort eget liv levet. Vi skal have mod og frimodighed. Det er ikke håbløst. — —

En anden magtfuld tankegang er den, at vi enkelte mennesker formår ingenting over for verdensudviklingen og samfundsudviklingen.

Det er noget meget nærgående; for det angår føde og klæder og hus og hjem og fred i landet. Når en er bleven arbejdsløs og efter megen søgen må opgive at få noget arbejde, han ved ikke hvor længe, hvad skal han så gøre? Kan han ændre noget ved disse store forhold i samfundet, som voldte ham den sorg og ulykke? Er det

ikke alt for stort til det — som en lille hånd vilde forsøge at dreje et bjerg? Er det ikke urokkeligt?

Eller når en landmand eller en håndværker er ramt hårdt af krisen og har søgt udveje til at klare sig og til sidst ingen finder, står han så ikke foran noget overmægtigt? Er der noget at gøre? Er man ikke prisgivet til de store kræfter, som har ført samfundsudviklingen derhen, hvor den er.

Vi er stærkt afhængige af disse forhold. Det har vi alle mærket efter den store krig. Der kan komme den bevidsthed over én, at der ingenting er at gøre. Det har fristet mange til at lade stå til og lade alting gå, som det må og kan.

Men heller ikke det er rigtigt. Også her har det noget at betyde, hvad vi sætter ind.

Det kan for det første dog nok være, at der kan gøres noget ved disse verdenstilstande og samfundsforhold, så de byder bedre kår for arbejde og brød. Det kan dog gerne være, at hvert enkelt menneske kan gøre lidt til det. Gennem megen famlen og indbyrdes strid skal vi søge frem imod det.

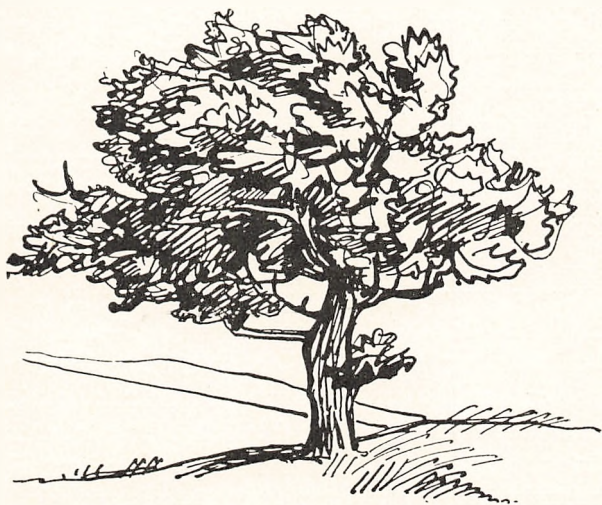
For det andet: Hvordan hver enkelt, indtil noget sådant nås, kan klare sig igennem sine hårde vilkår, har jeg ingen ret til at udtale mig om. Men jeg kan ikke lade være med at nævne, at vi nu igen hører udtalt af kyndige og nøgterne folk, at det *har*, også i den nuværende krise-tid og netop i den, noget at betyde, om en landmand er dygtig eller ikke, om han er påpasselig eller ikke, om han er sparsommelig eller ikke. Det *kan* være disse ting, der afgør, om det går for ham eller ikke. Han er ikke rent i forholdenes magt. Han kan sætte noget ind selv. Og måske kan det, han sætter ind, føre ham igennem.

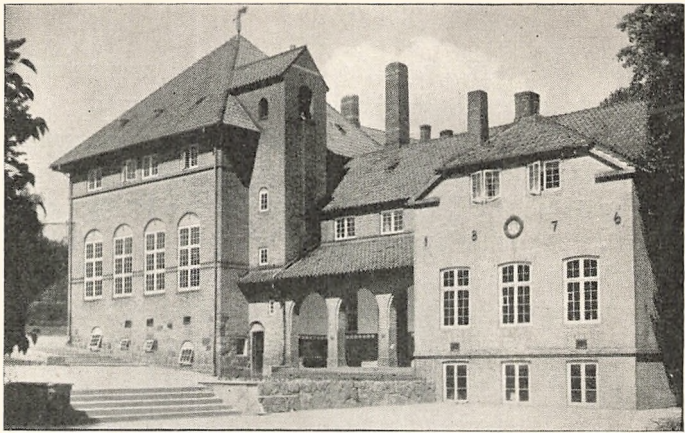
Dette undskylder ikke ubillige eller onde samfundstilstande og verdensforhold. Men det giver dog et håb til

de fleste. Det rokker ved det lammende, at man er prisgivet forholdene. Og det kalder ad mod og kraft.

Sådanne tanker kommer langsomt til et menneske og får magt. Det gør de i hvert fald, hvis han selv vinder dem under sit liv. Tankerne og ordene er ofte eller altid et par år bag efter livet, hvis det er tanker, der vindes i livet. Sådan skal det vist også helst være. Men vi, som ikke er helt unge mere, vil gerne bestyrke jer, som er unge nu, i at møde livet og tage det op med den overbevisning, at det *har* noget at betyde, hvad I sætter ind.

Niels Petersen.

Fra Vallekilde folkehøjskole.

Kære gamle elever! Vi er midt i oktober. Efteråret har for længst meldt sig. Ude i haven falder bladene, hist og her rager allerede de nøgne grene frem. De første frostnætter har givet blomsterne et knæk. Både i mark og have har karlene travlt med at bjerge de sidste rester af årets høst. Derude minder alt om afslutning, året går mod hvile.

Inden døre er der ikke mindre travlhed. Det er rengøringens og istandsættelsernes tid. Men her præges livet allerede af forventning. Om et par uger rykker vinterskolens elever ind. Noget spændende og betydningsfuldt skal så begynde.

Jeg er kommen hjem fra efterårsmøderejsen. Efter gammel sædvane vil jeg »holde mund« 2—3 uger, før vinterskolen begynder. Men i denne stille og velgørende tid vil jeg blandt andet sysle med årsskriftet; det skulde gerne i det væsentlige være færdigt inden vinterskolen. Tiden er så kommen, da jeg kan skrive dette brev til jer. Hele årsskriftet er skrevet med jer i tankerne. Men det

gælder særlig dette brev. Ser andre brevet, hvad jeg ikke har noget imod, så må de huske, at brevet ikke er skrevet til fremmede, men til mennesker, som bryder sig en del om Vallekilde, og til hvem, man kan skrive frit.

Jeg vil da gerne i brevets begyndelse sige jer tak for året 1936. Tak til de to elevhold, som siden sidst har delt livet med os her i Vallekilde, tak til jer, som vi har delt elevmødets og andre møders glæde med, og tak til mange, mange, som har sendt os breve og hilsener i årets løb. Min tak vilde jeg gerne skulde nå alle, som har hjulpet til, at højskolens gerning kan ske også på dette sted. Dette årsskrift er en budbringer for os. Og hvor er der givet os lykkelige muligheder ad denne vej. Hvor er det i det hele meget værd, at hver højskole således kan holde nogen forbindelse med mange tusinde hjem ud over vort land. Jeg har altid frygtet for, at højskoleopholdet skulde blive en færdig tid. Som jeg skrev i mit sidste brev til jer, ved jeg godt, at mange gamle elever kommer ud for prøvelser og fristelser, som kan få mennesker til at bryde forbindelsen med deres højskoleophold, eller som kan få dem til at forsømme at knytte forbindelser med det liv, de mødte på højskolen. Højskolen er jo ikke bare den lille flok lærere og lærerinder, der arbejder i den skole, heller ikke bare de få tusinde unge, som dette år er elever; højskolen er også, og allermost, de mange tusinde gamle elever, som spredt ud over landet skal stå inde for, hvad mening der var i det hele. Gid vi da alle måtte kendes ved, hvad vi mødte af godt på højskolen, og trofast arbejde i den gerning, som her blev begyndt. Vort årsskrift skulde være en opmuntring dertil. Gid I måtte finde en sådan opmuntring ved at læse denne bog. Brevet her vil dog næppe betyde stort i den retning, for jeg vil nu simpelt hen berette om småt og stort, som er hændet os her i Vallekilde i det svundne år. Det bliver mest småt. Men det er nu engang de *ydre*

omstændigheder, hvorunder vort liv er levet siden november 1935. Forhåbentlig finder I så i de egentlige artikler mere »bid«.

Vi modtog vinterskolens elever søndag den 3. november. Samme aften holdt vi åbningsmøde. Jeg bød i min tale eleverne velkommen, hvorefter de nye elever straks fik lejlighed til at høre vore musikantere, som så ofte har glædet os i salen søndag aften. En del forældre var til stede sammen med deres sønner. Vi fik begyndt vinterskolen på en hjemlig og festlig måde. Næste morgen tog vi fat på holddelingen, ligesom vi søgte at orientere de nye elever med hensyn til plads og arbejde. Gamle elever ved, hvor spændende og anstrengende denne første dag er; meget tidligt på aftenen bliver der ro i skolestuer og værelser; de forholdsvis store og helt nye forhold overvælder straks, og mangen en noget forsagt og træet ungersvend trækker sig snart tilbage i mest mulig ubemærkethed. Men meget snart, måske allerede næste dag, går snakken, og melodistumper trænger ud fra »fløjen«. Man mærker, at livet igen har holdt sit indtog i det store hus, og vi lærere, som lidt halvveddigt har tænkt på det uforstyrrede privatlivs ophør, er få timer efter elevernes ankomst inderligt glade ved atter at have alle vore kræfter i brug.

Lærerkredsen var den kendte. Vi havde dog ikke billedskærer Hans Olsen med i det daglige arbejde blandt håndværkerne; dels er deres tal jo ret lille, og dels har Holger Frederiksen efterhånden fået så megen lærer-erfaring, så Hans Olsen fandt det rigtigt at overgive Holger Frederiksen hele undervisningen. Men Vallekilde højskole er Hans Olsen megen tak skyldig; han har gennem en meget lang årrække været en ualmindelig dygtig lærer på håndværkerafdelingen, i et langt tidsrum var han denne afdelings leder. Jeg har ofte hørt gamle elever

udtale dyb beundring for Hans Olsens omfattende viden og hans evne til at sætte sig ind i og løse de sværeste opgaver; han har været en mærkelig alsidig og fængslende lærer, og skønt nu noget til års mærkedes aldrig hos ham nogen slappelse i vilje eller evne til at hjælpe de unge. Heldigvis har Hans Olsen tanker og hænder fulde med arbejde derhenne i det værksted, hvor så mange skønne ting er skabt; men jeg finder det alligevel noget vemodigt, at Hans Olsens evner i skolestuen i de sidste 15—20 år kun i svagere grad er blevet anvendt. Men denne kedelige kendsgerning skyldes jo dels håndværkerafdelingens nedlæggelse i 1918, dels — og særlig — at håndværkerne svigter den almindelige højskole og i stedet finder tilfredsstillelse i en ensidig fagdannelse på tekniske skoler og særlige håndværkerhøjskoler, hvor den almindelige højskoleundervisning betyder lidet eller intet. At vi mere og mere skal savne håndværkerne på den almindelige højskole vil efter min mening betyde et tab for denne; når vi for få år siden søgte at genrejse håndværkerafdelingen her ved Vallekilde højskole, var det hverken i første eller anden linie for at skaffe flere

Vinter i højskolens have.

elever; thi det tør nok være sagt i en god stund, at vi har ikke noget år følt eller mærket, at der var for få elever. Som forholdene ligger, er det måske endda tvivlsomt, om en håndværkerafdeling overhovedet skaffer flere elever til huse. Nej, hovedgrunden til nybegyndelsen var overbevisningen om, at en lille skare håndværkere — efter den stedfundne udvikling kunde vi aldrig vente noget stort tal — blandt de andre elever vilde betyde en berigelse af hele skolelivet. Jeg har ikke ændret opfattelse. Jeg tænker med glæde og tak på den lille flok unge håndværkere, som de sidste år har været her; de har netop betydet den videre horisont og understregning af vort folks mangfoldighed og har givet deres bidrag til folkehøjskolen — alt det, jeg håbede skulde komme, da vi for nogle år siden kaldte på dem. Men de er desværre kommen i for ringe et tal. Af praktiske grunde kan det blive meningsløst at opretholde håndværkerafdelingen her. Det er beklageligt for højskolen, men endnu mere beklageligt for de unge håndværkere, som har så megen brug for den grundtvigske folkehøjskole.

Egehøj.

Vinterskolen gik sin støtte gang. Vi havde ingen nævneværdig sygdom i elevernes flok, og kun lidt ude fra forstyrrede vort friske og travle liv. Et højskoleophold er i sig selv så rigt på oplevelser, at vi ikke behøver at søge mange oplevelser ude fra; nogle gange må den normale skoledag afbrydes; men det er vor erfaring, især på sommerskolen, at det snarere bliver for ofte end for sjældent. Derfor må vi afvise mange velmente tilbud om hjælp fra Per og Povl. Skolen er bedst tjent med at undvære alle disse forstyrrelser. Men det er jo det unormale, som egner sig bedst til omtale her i årsberetningen; ingen, der kender lidt til højskolens liv indefra, tager dog fejl; han ved, at »begivenhederne« betyder lidt i sammenligning med de mange dages skoleliv.

Vi havde også sidste vinter en del møder. Ved månedsmødet i november talte missionær Anne Marie Petersen og ved julemødet valgmenighedspræst Uffe Hansen. Først i december havde vi desuden besøg af medlem af Det unge grænseværns styrelse, landmand Chr. Niel-

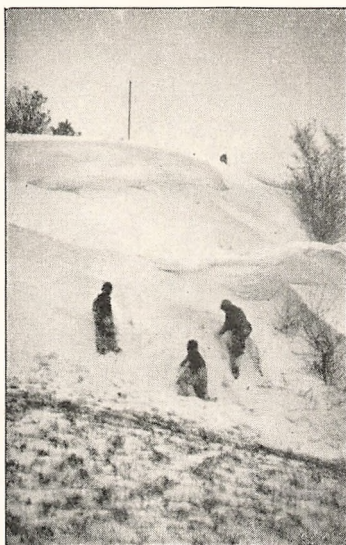
sen fra Als; han talte her og andre steder i egnen om grænseværnets arbejde.

Ved ungdomsmødet i januar talte redaktør Thorvald Laursen om studiekredsarbejdet i ungdomsforeningerne og forstander Jens Marinus Jensen talte om nordisk ungdomsarbejde. Det var lørdag eftermiddag; om aftenen blev der som sædvanlig danset folkedans på den fornøjeligste måde.

Den følgende dag fortsattes mødet i gymnastiksalen. Jeg talte først om den engelske freds- og folkeforbundsafstemning i 1935, og derefter talte slotspræst Oscar Geismar ud fra Grundtvigs salme: Herren han har besøgt sit folk. Om aftenen læste skuespiller Albert Luther; hans recitation af nogle Blicher- og Åkjær-digte hører til det helt ypperlige. Klarest for mit sind står Blichers »Den jennarmed sældåt«, et digt, der i Blichers hjerte er skabt ud af dyb enfold og dyb tragedie. Denne enfold og tragedie bliver Albert Luther til eet med i den gamle, mishandlede jyske svend.

Ved valgmenighedens vintermøde den 9. og 10. februar talte forstander Tormod Jørgensen og præsterne Drewsen-Christensen, Th. Balslev, Poul Olesen og Niels Petersen.

Vi havde som sædvanlig nogle småture i egnen, til Vejrhøj og til højspændingsværket i Svinninge. I fastelavnen drog mange af eleverne med Killemoser og Vald. Nielsen i spidsen til København. Under denne tur mødte de så meget smukt og godt, så de fandt, at tiden og pengene var vel anvendte. Fastelavnsferien skulde, som skik er, afsluttes med vor store og meget nøje forberedte skolefest. Men en voldsom snestorm brød løs og gjorde snart de fleste veje helt ufremkommelige. Da det således blev umuligt for vore gæster at komme — og hvordan skulde vi holde fest uden dem! — så måtte vi til mange

Egebjerg.

unge hjerters bekymring foreløbig aflyse festen. Nå, den blev holdt nogle dage senere og kom helt ud til at svare til forventningerne, endda disse to gange var spændt til mægtige højder.

Vi sluttede vor vinterskole den 30. marts. Vi havde den glæde at have en del forældre iblandt os. Dagens indhold var et lille udtryk for, hvad vi havde været samlet om i vinterens løb. Den følgende dag drog karlene af sted, de spredtes over det ganske land for at fortsætte det arbejde, som højskoleopholdet havde afbrudt. Vi ønsker, at hver enkelt må finde glæde i sin gerning og gøre fyldest i den, og vi håber meget, at vinteren i Vallekilde må få varig betydning for os alle.

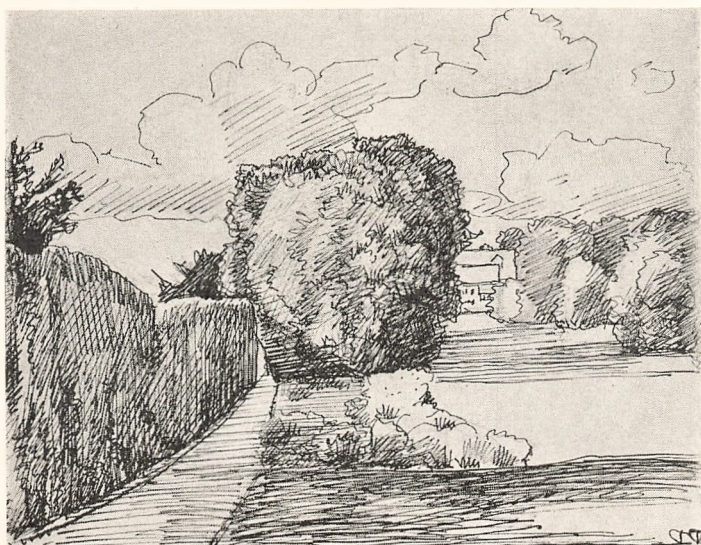
April måned er en travl tid, i mark og have, i køkken og skolestuer; der er så meget, som skal ordnes — for resten især på elevernes værelser.

Det gælder ingenlunde sidste vinterskoles elever i særdeleshed; men det gælder vintereleverne i almindelighed, at de savner respekt for tingene. Når et stort arbejde og mange penge er sat ind på at gøre alt kønt og godt, så kan det volde mig de største ærgrelser at se, hvor hensynsløst tingene kan blive behandlere. I kraftige mandfolk må gerne vide — og lad kun denne viden gå videre til vordende elever — at det er meningsløst (for at bruge det allermildeste udtryk), at fremture i sådan vandalisme med hensyn til behandling af tingene.

Det var et lille hjertesuk. Men se en højskole den 3. november og se den den 1. april! Nå, jeg skal ikke tage tilbage, hvad jeg i de mildeste udtryk lige har skrevet; men det skal naturligvis indrømmes, at hundrede sunde karle kan ikke færdes i samme hus i fem måneder, uden at det er muligt at opdage synlige spor efter dem. Det må billigtvis indrømmes, at noget, endda en hel del, må efter et sådant slid fornyes. Det må så ske i april. Det skete også. Vi gik endda lidt videre. Vi er nu færdige med istandsættelsen af alle elevværelserne, det vil sige, at der er et smukt panel på hvert værelse, hvorved stuen både bliver lunere, smukkere og mere hygiejnisk; desuden er der et fast skab på hvert værelse. Jeg finder nu, at værelserne er noget nær ideelle: kønne, rene og ret spartanske.

Til sommerskolen var der atter i år indmeldt 130 elever. På elevværelserne er der ikke plads til så mange; men vi vovede at indkvartere en del på Sygehuset, som i den anledning fik navneforandring til Havehuset. De elever, som kom til at bo under fredelige og hyggelige forhold i det lille hus, var vist meget godt tilfredse med den ordning. Vi blev også på sommerskolen forskånet for

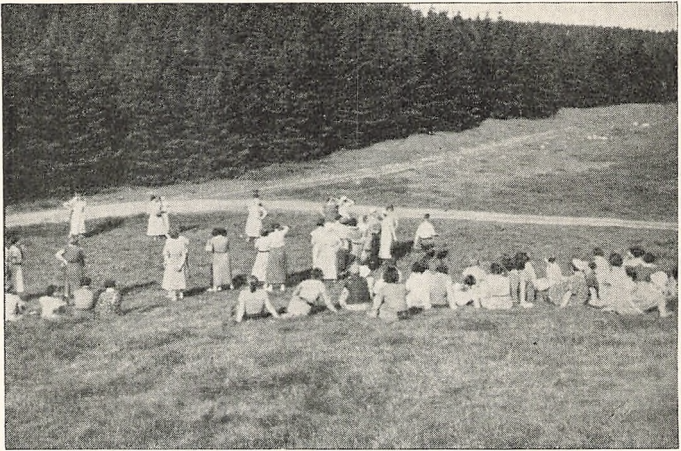
omfattende sygdom; men en enkelt af vore elever var dog i nogen tid ret alvorlig syg.

Lærerkredsen var den sædvanlige. Til håndgerningsundervisningen fik vi en god ekstrahjælper i Lise Hansen, København.

Vi havde også sidste sommer en hel del besøg; men det var dog vist færre end de foregående år. Af fremmede talere nævner jeg søster Emma Pedersen, som fortalte om diakonissernes gode gerning, og pastor Helge Hostrup, Rørvig, som i årenes løb mange gange har glædet os med sin ejendommelige og friske tale.

I juni måned holdt Nordvestsjællands folkekor sangstævne her. Det store blandede kor sang frisk og kønt. Imellem de to sangafdelinger holdt jeg et kort foredrag, og om aftenen læste direktør Adam Poulsen festligt i gymnastiksalen. Det blev i det hele en munter og god dag, som vore elever var meget glade for.

Et meget glædeligt besøg havde vi søndag den 5. juli.

Ved Orehøje.

Det var forældredag. Omkring 100 i tal kom elevernes forældre fra alle landsdele. I betragtning af at det store flertal af vore elever er jyder, var vi overraskede ved at se så mange forældre give møde. Men vi var glade for det. Oprindeligt var jeg imod tanken om en forældredag; den forekom mig kunstig og mindre heldig. Men selv om forældrene naturligvis til enhver tid er velkomne, så kan dog den besøgs-uro, som navnlig kan komme til at hvile over sommerskolen, gøre det ønskeligt at samle disse i sig selv så naturlige og gode besøg på en enkelt dag. Men forældrene får også mere ud af besøget, idet dagen er tilrettelagt med deres deltagelse i skolelivet for øje. Erfaringerne siger mig da, at det er en naturlig og god idé med en sådan forældredag, og vi agter da også i kommende år at fastholde den.

Vort bedste besøg under sommerskolen fik vi dog den 18. og 19. juli, da gamle elever i stort tal samledes her til elevmøde. Det er en stor rigdom, denne dag giver os mulighed for at opleve. Så langt vi hidtil er kommet,

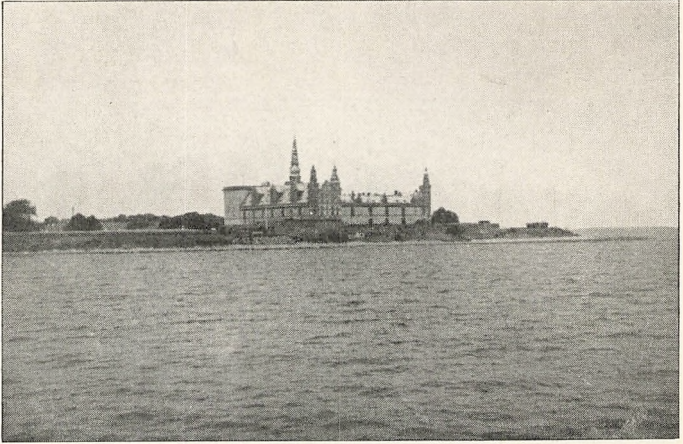
Vi sejler til Sejrø.

ser jeg personlig tilbage over disse elevmøder som nogle af mine lykkeligste stunder.

Elevmødets plan afviger ikke meget fra år til år. Mødets indhold minder også om tidligere års elevmøder; det er jo da først og fremmest mødet med de gamle elever, hvoraf mange kommer igen og igen. I år talte Vald. Nielsen lørdag aften i foredragssalen. Jeg tror, at dette møde i vor skønne foredragssal for mange er noget, de længes efter. En væsentlig del af vor gerning er øvet der, og meget af det, som knytter os sammen, udspringer fra det liv, som blev levet i foredragssalen.

Efter Vald. Niensens foredrag holdt elevforeningen generalforsamling, og senere samledes vi igen til aften-sang. Derefter fik enhver travlt med at finde en seng eller noget, der så nogenlunde kunde erstatte en seng. Alle de mandlige deltagere måtte som sædvanlig søge til hølofter og lader; men de finder vist for øvrigt der ganske anderledes ro og hvile, end de flere hundrede kvindelige deltagere kan finde på elevfløjen.

Søndag morgen sang vi morgensang i foredrags-

Kronborg.

salen; lidt senere var der gudstjeneste i Korskirken; lørdag nat og søndag morgen silede regnen ustandseligt ned over Vallekilde; det så virkelig ret nedslående ud; men midt på formiddagen klarede himlen op, og vi fik så resten af dagen et smukt vejr, så vor mødeplan kunde gennemføres uden nogen hindring.

Ved Frederiksborg slot.

Til Kullen.

Efter det store middagsbord i gymnastiksalen fulgte mødet i haven, hvor Adia Frøst og jeg talte; siden fulgte ude på flisepladsen sangkorets og orkestrets store udførelse af »Danmarksrejsen« med ord af Harald H. Lund og toner af Ejnar Jacobsen. Tage Dybkjær var naturligvis

Op mod Kullen.

Et danskhold.

dirigent. Vi, der hørte dette musikstykke med så megen glæde, fandt, at alle »de optrædende« havde ære af deres omhyggeligt forberedte arbejde.

Lidt senere lod Signe Tavsén sit store gymnastikhold marchere ind på flisepladsen, og en naturlig, køn og kraftig gymnastik blev vist af vore piger. Efter aftensbordet spillede lærerkredsen Hostrups »Genboerne«. Da både Hostrup og skuespillerne er vel afprøvet, og da tilskuerne var ualmindeligt velvilligt indstillet, så kom der såmænd en festlig aften ud af det.

Sent på aftenen sluttede så dette års elevmøde ved kaffebordet i gymnastiksalen; men længe derefter samtledes der stilfærdigt i småklynger ude i haven eller inde i skolestuerne.

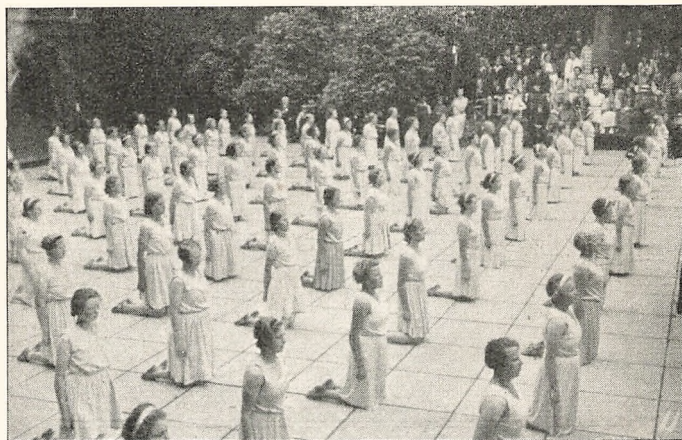
Af sommerens udflugter nævner jeg den korte tur i maj ud til »Bjergene« og Orehøje, de to lyngklædte, kupelformede høje nær Stubberup skov. Kun forholdsvis få mennesker kender disse høje. Mange gamle og halvgamle folk her på egnen har aldrig været der; jeg havde for resten også levet her i adskillige år, inden jeg vidste

Menuet.

noget om Orehøje. Men så kom en dag magister H. V. Clausen, en af vort lands kyndigste mænd, hvad angår vort lands og vort folks natur. Vi skulde have en køretur op gennem Odsherred. »Vi skal til Høve stræde, og vi skal til Orehøje,« sagde magister Clausen. Og så kom vi til Orehøje. Alle kender Vejrhøj, en mængde mennesker har været der. Men i virkeligheden giver Orehøje mere, udsigten over land og hav er mere omfattende. Det er et dejligt sted.

Så nævner jeg også turen op til Højby. Atter i år havde Højby sogns folkelige ungdomsforening venligt indbudt os til besøg. Vi drog af sted — de fleste på cykle, nogle få i bil — sidst på eftermiddagen lørdag den 6. juni. Efter et kort hvil i vort strandhus ude ved Høve drog vi videre til Stenstrup forsamlingshus, hvor vi mødtes med mange ældre og yngre fra Højby sogn. Vi var samlede om foredrag, sang og leg. Senere blev elever og lærere indkvarteret omkring i de gæstfri hjem, og næste dag gik turen så ud ad Sjællands odde. Søndag aften kom hele flokken hjem til skolen, trætte og glade.

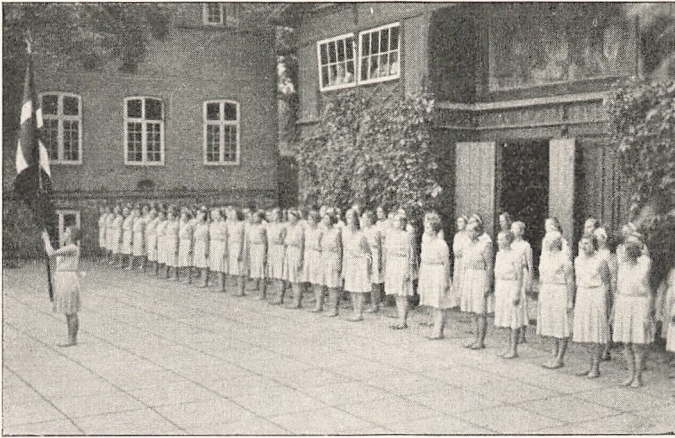

Fra elevmødet.

Den 11. juli fandt den store Kullen-udflugt sted. I 6 rummelige rutebiler kørte flokken ad Helsingør til. Undervejs gjorde man holdt ved Frederiksborg slot, hvor der i et par små timer blev lejlighed til at se slotshaven og det historiske museum.

Fra Helsingør via Helsingborg gik turen med rutebåd til Mølle, og så kom den morsomme spadseretur på klippeblokke langs stranden op efter Kullen. Jeg skal ellers ikke beskrive stor-udflugten videre, da jeg selv ikke var med i år; men jeg ved, at udflugten i alt væsentligt forløb som de foregående år, og det vil sige, at det var en vidunderlig rejse, som man gerne drager ud på flere gange; jeg skal nok se efter at komme med næste år igen.

Efter Kullen-turen fulgte elevmødet, og derefter kunde man ikke se bort fra den vemodige kendsgerning, at en lys og god sommerskole snart var forbi. Vi havde til sidst nogle stille og lykkelige dage, og så sluttede vi sommerskolen 1936. Den 31. juli drog pigerne fra os. Vi har ofte siden tænkt på dem med glæde og tak.

Fra elevmødet.

Fra 5. til 9. august holdt vi fire dages møde for gamle elever. Et lignende møde har vi holdt een gang tidligere, nemlig i 1931. Dette møde fik en så stor tilslutning og var så vellykket i sit forløb, så vi allerede dengang besluttede at indbyde igen efter 5 års forløb. I år svarede 110—120 gamle elever på vor indbydelse. Der var nogle få hvidhårede fra Ernst Triers tid, der var en del flere deltagere fra Povl Hansens forstandertid, og der var naturligvis flest fra de senere år. Jeg synes, at vi igen fik lov at opleve nogle sjældent lykkelige dage. Vi samledes om morgenandagt, foredrag, sang og fornøjeligt aften-samvær; men jeg mindes især mange samtaler i småklynger eller på tomandshånd. Jeg vil meget håbe, at disse fire dages elevmøder kan fortsættes, og det kan jo godt være, at vi tør indbyde igen inden 1941.

Fra 20. til 23. sept. holdt vi vort efterårsmøde. Ordførerne var Niels Bredkjær, Claus Eskildsen, Richardt Gandrup, Oscar Geismar, Uffe Grosen, Knud Hansen, Falck-Hansen, Hans Lund og Niels Petersen. Der var

Gamle elever til fire dages mødet.

Gamle medlemmer af »den faste stok«.

aftenunderholdning ved Claus Eskildsen, Richardt Gandrup og Holger Gabrielsen.

I efteråret døde to gode mennesker, som har betydet meget for stedet her. Den 2. september døde fru Laura Fønnesbech-Wulff, enke efter biskop H. Fønnesbech-Wulff, og den 18. oktober døde Ville Jensen, som i tre somre, 1932—34, med sjælden dygtighed underviste her på højskolen. Vi har andetsteds i denne bog omtalt disse to, som vist ikke kendte hinanden; men vi kendte dem begge noget og holdt af dem.

Til slut vil jeg bede jer alle modtage lærerkredsens og lærerhjemmenes bedste hilsen med ønsket om en god jul.

Eders hengivne
Uffe Grosen.

Henry Fønnesbech-Wulff og hustru.

Selv om pastor Wulff, som vi altid kaldte ham, også efter at han havde fået Fønnesbech navnet føjet til, ikke var knyttet til højskolen som sin forgænger Thorvald Helweg, kan det dog være rimeligt, at han og hans hustru omtales i årsskriftet, nu da de begge er døde, ti vevirkningen mellem præsteboligen, Korskirken og højskolen var stor. Han holdt også af og til foredrag på højskolen, ligesom han hvert år til op imod sin død talte ved højskolens efterårsmøder.

Hans væsentlige gerning var præstegerningen, en forkynder var han, redelig og varm, der uden at mangle syn for menneskelivets dybe skygger dog ejede en lys fortrøstning til den kristne menigheds sejerstro, der uden at forfalde til nogen slags fladbundethed dog talte jævnt og let tilgængeligt. Hans forkyndelse kan i nogen måde karakteriseres ved at nævne to salmer, som han ofte

brugte, nemlig »Lyslevende fra himmerig Guds søn kom ned til jorden« og »Om alle mine lemmer var fuld af idel sang«. Mange var de, der flokkedes om hans prædikestol, også folk uden for menighedskredsen, og talrige højskoleelever fandt vej til Korskirken. Alle, der kom, glædede sig bl. a. over præstens smukke sangstemme, der klang i den skønne norske messemelodi, som han brugte ved gudstjenesten.

Det var i oktober 1906, at pastor Wulff kom til Vallekilde, og i 1913 arvede han herregården Vesterbygård efter sin onkels død, og dermed blev navnet Fønnesbech føjet til hans navn. Han blev da stillet overfor valget mellem at fortsætte som valgmenighedspræst eller at opgive dette og leve som godsejer. Efter mange overvejelser og megen tvivl valgte han at blive som præst, herregården forpagtede han ud. Det var utvivlsomt hans hustru, der stærkt tilskyndte ham til at blive som præst. Denne udmærkede kvinde, Laura Elisabeth Hastrup, med det kærlige, selvhengivne sind havde i sin ungdom følt sig stærkt draget til sygeplejegerningen. Hun havde en fremragende Evne til at tale med mennesker, så de kunde lukke sig op, hun var en udmærket støtte og hjælp for sin mand trods hendes svage helbred, og de to vandt sig mange venner ved deres jævne færd blandt mennesker og deres kærlige forståelse. I deres hyggelige hjem udfoldede præstens fint dannede noble personlighed sig ret, og hjærtets og åndens dannelse lagde sig tydelig for dagen, han kunde som få færdes »med lige værdighed i borg og hytte«.

Pastor Wulff var grundtvigsk af tankegang, det kendtes bedst på menighedstonen i hans forkyndelse, men han arbejdede gerne sammen med folk af andre retninger, når der var opgaver af fælles interesse. Han gjorde således et meget stort arbejde for Santalmissionen. Hans styrke var at være tjener i en menighed, at samle om

ordet og sakramenterne, men han havde øjet åbent for kristendommens verdensomspændende opgaver.

Da han i 1923 blev biskop, vilde han aller helst være bleven i Vallekilde som valgmenighedspræst, men da det ikke kunde være andet, gik han ind i bispeembedet af al sin kraft. Vallekilde gæstede han så ofte det lod sig gøre, her havde han og hans hustru og børn levet deres lykkeligste tid, her følte de sig hjemme. Han talte ved forskellige lejligheder og ledede af og til gudstjenesten.

Hans sidste 2 leveår var stærkt prægede af sygdom, og på årets sidste dag 1934 døde han. Hellig 3 kongers dag jordfæstedes han uden for Korskirkens dør, for sidste gang samledes hans gamle menighed om ham. Efter jordefærden samledes de mange mennesker i højskolens gymnastiksal, og her blev talt mindeord med tak af mange.

Kun 1½ år overlevede hans hustru ham. Den 6. september 1936, en skøn sen sommerdag jordfæstedes hun ved sin mands side. De gamle venner i valgmenigheden samledes om hendes bære, også denne gang samledes man på højskolen og mindedes den sjældne kvinde med taknemmelighed. Valgmenigheden tog med tak mod den ære at have deres grave hos sig.

Axel Kragh.

Ville.

Den 18. oktober døde Ville Jensen på Diakonissestiftelsen. Hun havde et års tid kæmpet mod en håbløs sygdom; sidste vinter gennemgik hun en meget stor operation på Hillerød sygehus; hun kom tilsyneladende nogenlunde over det, og navnlig da hun i april måned boede her hos os og samlede kræfter, så det helt godt ud. Ville rejste da også til maj med godt mod tilbage til sin gerning på Frederiksborg højskole. Med sin utrolige energi gennemførte hun på sommerskolen sit arbejde; hendes nærmeste forstod vel nok, at hun var dødsmerket; men hendes elever vidste næppe noget derom, og Ville selv håbede og troede til den sidste tid på livets sejr. Efter sommerskolens slutning blev hun imidlertid alvorlig syg; snart lod hun sig indlægge på Diakonissestiftelsen; men der var intet at gøre, kræfterne tog hurtigt af. Det var sikkert meget strengt for Ville at forsone sig med tanken om at skulle forlade det arbejde, hun elskede; men da hun 3 dage før sin død fik

besked af overlægen, var hun rolig; hun var jo i det hele sådan et tappert og reelt menneske, som hverken i virkeligheden eller i fantasien vilde flygte. Søndag morgen den 18. oktober døde hun i fred.

En af Villes venner, lærerinde Gudrun Tybjerg, skriver følgende mindeord om hende:

»Atter er en af højskolens og den frivillige gymnastiks bedste folk gået bort. Igen stilles vi overfor en af de meningsløsheder i livet, som vi har så svært ved at bøje os for. Hvorfor skal et dygtigt, åndeligt stærkt og levende menneske knækkes midt i sine bedste arbejdsår?

Ville Jensen var i sjælden grad afholdt af alle de mennesker, hun kom i berøring med. Hun stræbte efter sandhed i sit liv så vidt, som det overhovedet er mennesker muligt, og havde en sund afsky for alt hult og uægte; men mest af alt ejede hun en levende medmenneskelighed, som det er få mennesker givet at leve efter. Når hendes arbejde fik så stor betydning, var det, fordi hun evnede at møde den ungdom, hun blev lærer for, med en aldrig svigtende forståelse og mest af alt med så stor menneskelig kærlighed. Derfor vandt hun dens kærlighed og tillid.

Som gymnastikleder var Ville Jensen uddannet først på Snoghøj gymnastikhøjskole og senere på Statens gymnastikinstitut. Til sin øvrige undervisning havde hun ikke nogen speciel uddannelse, men levende og målbevidst, med en aldrig svigtende viljestyrke arbejdede hun sig frem imod den personlige, menneskelige udvikling, som alene kunde gøre hendes arbejde frugtbart og give det et videre udsyn. Blandt vore yngre højskolefolk vil hun stå som en af dem, der kom til at betyde meget.

Enkelte har måske ikke rigtig kunnet forstå, hvorfor Ville Jensen blev så afholdt. Hendes elever og vi, der som hendes personlige venner kom hende på nærmere hold, forstod det så godt. Det er rigtigt, at hun kunde være skarp i sin form og kritisk. Det var nu engang hendes måde at være på, og det blev hos hende en vis menneskelig blufærdigheds forsøg på at dække over det, vi mere end noget andet vidste, at hun havde, det, der gør, at vi vil huske hende, det, der var grunden under hele hendes arbejde: hendes godhed for mennesker.

Ville Jensen var født i Nykøbing på Mors den 7. august 1899. 24 år gammel rejste hun til De forenede Stater, hvorfra

hun i 1928 vendte hjem og kom på Snoghøj, først på septemberkursus og derefter på vinterskolen 1928—29, hvor Ville og jeg var elever sammen. 1930—31 var hun på Statens gymnastikinstitut, og 1932 og de følgende somre underviste hun på Vallekilde højskole, hvor hun ledede delingsførerafdelingen. Om vinteren havde hun sit arbejde i København, hvor hun var leder i Kvindelig idrætsforening, på Frederiksberg kommunes fortsættelseskursus, på Diakonissestiftelsen og først og fremmest i Københavns højskoleforening, hvis leder hun var til sin død, og hvor hun ikke blot ved sin dygtighed som leder, men først og fremmest ved sin hele menneskelige færd samlede over halvandet hundrede gymnaster, som med stor trofasthed fulgte hendes arbejde fra år til år.

1935 flyttede Ville Jensen til Frederiksborg højskole, hvor hun også ledede delingsførerafdeling, og hvor hun iøvrigt arbejdede både sommer og vinter. — Som leder af delingsførermøder, som dommer og som tilsynsførende i Roskilde amts gymnastikforening var hun kendt og afholdt vidt omkring.

I et årstid kæmpede Ville Jensen imod en håbløs sygdom. Sin sidste arbejdsperiode havde hun på Frederiksborg højskole i sommer.«

Den 22. oktober fandt ligbrændingen sted på Kløvermarkens krematorium. Ville havde kort før sin død udtalt ønsket om den enkle måde, hvorpå begravelsen skulde foregå. Ved hendes bære var der samlet en stor kreds af hendes venner, og efter salmen »Nu falmer skoven trindt om land« blev følgende lille tale holdt:

»Han skal ikke sønderbryde det knækkede rør
og ikke udslukke den ryggende tande.«

Vi mennesker er i mange henseender så meget forskellige. Det er vi efter vor natur. Vi er også forskellige med hensyn til det i os, der rækker op ad mod Gud. Nogle har en meget stærk religiøs trang, andre har denne trang i svagere grad, atter andre har kun lidet eller slet intet af denne trang.

Det er utvivlsomt af megen betydning for et menneske at eje et stærkt og levende religiøst sind. Det er

en værdifuld udrustning, en art begavelse, måske den rigeste art begavelse, et menneske kan eje.

Men det er alligevel ikke det, det kommer an på, hverken i livet eller i døden. Det, det kommer an på, er, at Gud vil have med os at gøre. Og han vil have med os at gøre. Det har han sagt tydeligt nok gennem sin eenbårne søn, vor frelser, Jesus Kristus. Gennem ham er det sagt, at Gud bekymrer sig om os alle. Han rækker sin hånd ud efter retfærdige og uretfærdige, efter begavede og ubegavede, efter dem med den stærke naturgivne religiøse trang og efter dem, som har lidet eller intet af denne trang. Han er en nådig Gud, som aldrig vil sønderbryde det knækkede rør eller udslukke den rygende tande.

Og hvor er det godt, at det i livet og døden helt beror på Gud. Var vor redning blot i mindste måde bestemt af os, af vor natur og trang, hvor var vi da elendige. For det ved vi godt, at alt hos os er usikkert, ja omskifteligt. Det er også vor higen og længsel efter Gud og hans rige. I dag kan vor higen være levende og stærk, i morgen så svag, så svag. En time kan min sjæl føle sig opløftet til paradiset, den næste time flakker den rundt i den ødste ørken.

Men uafhængigt af alt det usikre og omskiftelige hos os er Gud. Det er vor trøst og redning, også nu. Ville, om hvis bære vi her er samlede, er nu i Guds hånd. Det må være os nok at vide det.

Men jeg må tilføje lidt mere. Jeg har længe tænkt mig, at noget af det, vor himmelske fader mest ser efter, er, om hans børn vil være af sandhed. Så meget jeg så hos Ville, så havde hun en redelig vilje til at være i sandhed. Hun var ikke af de meget talende mennesker, hun hørte heller ikke til de åbne naturer. Hun var vist tværtimod en ret lukket natur. Hun talte mere gennem sit arbejde og sit væsen end gennem sine ord. Hun kom til

os fra et land med en halv tilsløret dæmring over sig. Hun talte meget lidt om det land. Men hun kom til os for at gøre et arbejde, som hun havde længtes inderligt efter. Og så gjorde hun sit arbejde blandt vor højskoleungdom, først en kort tid på Snoghøj og Vestbirk højskoler, så noget længere tid i Vallekilde og nu sidst på Frederiksborg højskole. Samtidig med sit højskolearbejde var hun virksomt med i det frivillige ungdomsarbejde her i København og i mange ungdomskredse ud over vort land. Hun havde efter mange års uro håbet på en fast livsgerning på Frederiksborg højskole, hvor hun blev så højt værdsat, og hvor hun holdt meget af at leve. Nu er Villes arbejde standset, det arbejde, som hun helhjertet og selvforglemmende gik op i; hun vandt sig taknemmelige venner ved sit arbejde. Hun skyede store ord og selvophøjelse og al selvsikker bedreviden. Hvad hun gav, gav hun ubevidst — gennem sin energiske dygtighed og gennem sin karakters rankhed og tapperhed. Jeg vil inderligt håbe, at den danske højskole aldrig bliver så snæver eller så stortalende, at den skyder den slags ærlige og offervillige tjenere fra sig.

Arbejdet betød så uendelig meget for Ville. Men gennem sit arbejde og efter at sygdommen havde vristet arbejdet ud af hendes hænder og sind, så havde hun et liv at leve — som vi alle har det. Hun havde intet at prale af. Men det faldt hende heller ikke ind. Hun var et knækket rør og en rygende tande. Det vidste hun. Men jeg tror fuldt og fast, at Gud vil huske hende og holde hende fast i sin hånd.

Vi, som kendte hende, vil længe se hende, og vi vil takke hende og ære hendes minde iblandt os.

U. Gr.

Thora og Bodil Lange: Børnerim og Børnevers.

Flere tusinde Vallekilde-elever vil kende Bodil Lange, som i henved 30 somre var lærerinde her. Bodil Langes elever og vi, hendes medarbejdere, husker hende som lærerinde; men vi husker hende især som vor gode ven. Hendes højskolearbejde skal imidlertid ikke omtales her; men jeg vil meget gerne gøre gamle elever opmærksom på en lille nydelig bog: »Børnerim og Børnevers«, som for nylig er udkommen på »Nyt Bogforlag«, Odense. Bogen indeholder en række børnedigte skrevet af Bodil Lange og søsteren Thora Lange; nogle meget smukke, farvelagte billeder pryder den kønne bog. Et par prøver på digte og vignetter ses her; men farvetegningerne efter Thora Langes akvareller, som bogen giver, kan vi desværre ikke gengive her. Bogen kan fås i enhver boghandel til en billig penge.

U. Gr.

Lille Marie.

Jeg står og ser på stjernerne
ved vinduet mod vor gård,

i aften er de klare,
for frosten er så hård.

Der er én, de kalder Sirius,
jeg ved ikke, hvor han står,

de siger, det er en lille hund —
å jo, nu har jeg ham!

Han blinker og han stråler —
å, hvor det er en skam,

at mor er gået i køkkenet, —
nu skjuler træerne ham.

Han passer på Orion,
som er en kæmpe stor,

der er han jo med sværdet!
Nu kalder jeg på mor!

Så er der Mælkevejen
med 1000 stjerner små,

hvor det må være mærkeligt
at gå der ovenpå.

Bodil Lange.

Efterår.

Bladene hvirvler op og ned,
og stormen farer af sted;
jeg er lige ved at falde omkuld,
når jeg prøver at løbe med.

Fuglene synger slet ikke mer,
jeg tror, de er rejst deres vej;
men de tykke, trofaste spurve små,
de kvidrer endnu for mig;

gemmer jeg lidt af mit smørrebrød
og strør i haven ud,
kommer der straks en vældig flok,
som var der gæstebud.

Træerne står så stive og grå
uden et eneste blad;
solen har næsten skjult sig helt,
— men jeg er alligevel glad;

for jeg véd, der kommer en dejlig tid
med juletræ og sne!
Og efter vinter har vi vår,
så får vi solen at se!

Bodil Lange.

På Vallekilde højskole.

August 1936.

Minder dukker frem fra år tilbage!
Mange fler vi har som guld i gemme,
ord og toner, som vi ej kan glemme!

Dage kom og gik, — og tider skifted', —
men det venskab, som vi den gang stifted',
har en ganske egen værd for os!

Husker du, når skolens klokke ringed',
hvor vi allesammen trappen stormed',
når det var til foredrag, den kaldte.

Inde i den store sal
var det, som om himlen højt sig hvælved',
mens forventningsfuldt vi sad og lytted'.
Helt usynligt gik der liv fra mund til øre, —
dejligt var det jo at tale og at høre!

Husker du? — ja husker du?
Hver en blomst i havens bede
kunde vidne og fortælle,
at vi ofte om vor fremtid talte.

Hvor vi elskede at gæste Hytten!
Hytten med de røde vægge — væld af blomster,
skønhed både ude, inde!

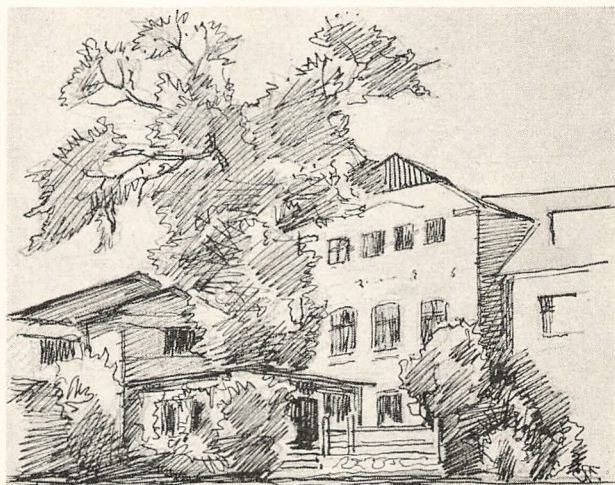
Husker du, når vi i havens gange
stille sang de smukke aftensange,
medens nattergalen sagte klukked',
— dagen gled i nattens skygge ind!

Al naturen er et Guds vidunder!

Af dens væld sig hæver denne skole,
fast den står som klippen på sin fod.

Bæger af taknemlighedens kilde
her på dette sted vi skænke ville!
Ja, til dem, der gav os guld i eje,
spandt den røde tråd på mange veje,
— tusindfoldig tak vi bringe vil!

Bodil Lange.

Højskoleforstander Povl Hansens forfatterskab.

Med værdifuld hjælp af »Holbæk Folkebog-samling« har vi her samlet og ordnet en fortegnelse over Povl Hansens forfatterskab. Fortegnelsen er ingenlunde fuldstændig. Povl Hansen skrev navnlig i de senere år en del artikler om historiske emner i forskellige dagblade; men nedenstående vil sikkert ses med interesse; man vil af denne fortegnelse over det *væsentlige* af Povl Hansens forfatterskab kunne se, hvor flittig en skribent han var. U. Gr.

Bøger.

Bidrag til den danske landbrugshistorie. 1889.

Digt og sang. 1923. 62 s.

Dragsholm*). Dets mænd og deres historie. 1927. 172 s.

(Udg.). Ernst Trier og Marie Abel. En brevveksling. 1915.
309 s.

Folkevisen om dronning Dagmars død. 12 s.

Højskoleforstander Ernst Trier. 1928—33. Bd. 1—3.

(Udg.). Højskoleforstander Ernst Triers efterladte papirer
i udvalg. 1895. 192 s.

Min tale ved faders bære med en kort indledning og afslutning. 1924.

Mine minders bog. 1926. 305 s.

Mod jul. 16 s.

Små minder om små ting. Let stiliserede. Pennetegninger
af A. Trier Hansen. 1921. 80 s.

*) Sammen med Rasm. P. Nielsen.

- Tovelille. Skuespil i 3 handlinger. 1905. 67 s.
 Tre folkelige foredrag. 1921. 43 s.
 Ved kirkedøren. Folkelige foredrag. 2. rk. 1922. 35 s.
 Vore navne. 21 s.

Artikler i »Fra Vallekilde folkehøjskole«.

1894. Hans Jørgen Rasmussen. S. 11—14.
 1896. Fra Vallekilde højskole. S. 3—19.
 Ved en dåbsfest i Vallekilde. S. 19—20. (Psalme).
 1899. To engelske salmer. Overs. af P. H.
 1900. Kristoffer Kolumbus. (Digt). S. 31—32.
 Med en billedbog juleaften. S. 32.
 1901. Ungdomssang. S. 32.
 1905. Palmelørdag den 12. april 1158. (Digt).
 1906. Vallekilde højskole. S. 3—10.
 Udenlands. S. 80. (Digt).
 1907. Vallekilde højskole. S. 3—24.
 Pastor V. J. Hoffs død. S. 25—46.
 Hører du de svale. (Digt). S. 88.
 1908. Vallekilde højskoles nybygning. S. 3—18.
 Tale ved indvielsen. S. 23—41.
 Om Poul la Cour. (Tale ved mindefesten paa Askov
 højskole torsdag d. 30. april. S. 41—46.
 Juletræet. S. 50—57.
 1909. Andreas Bentsen. 1839—1909. (Mindeord). S. 3—10.
 Den svenske gymnastik. S. 13—64.
 To digte. S. 94—96.
 1910. Et rejseminde. S. 15—18.
 Julegaven. S. 39—46.
 Påskekløkker. (Digt). S. 96.
 1911. Juleaften. (Digt). S. 15—17.
 Hvorledes barnet blev reddet. S. 45—53.
 Absalon ved Valdemar den Stores jordefærd.
 (Digt). S. 54—57.
 Fra omegn og nabolav. S. 58—62.

1912. Vallekilde højskole. S. 3—35.
 Marie Sofie Nielsen. S. 38—40.
 Mælkevejen. (Digt). S. 41—42.
 Fra omegn og nabolav. S. 47—54.
1913. Ring, kirkeklokker. (Digt). S. 38.
 Dannevirkenatten (æstetisk skildring). S. 39—48.
 Til de danske sønderjyder. (Digt). S. 49.
 40 års fest i Ubberup valgmenighed. S. 50—53.
 Festtale ved H. Nutzhorns fødselsdagsfest i Askov.
 S. 64—73.
 De eller du. S. 74—80.
 Et lille mindeord om Morten Eskesen.
 Fra omegn og nabolav. S. 84—93.
1914. Tale ved lille Eriks bære. S. 27—30.
 Morgensang. (Digt). S. 26.
 Ernst Trier som feltdegn. S. 72—84.
1915. Aftensang. S. 46.
 Ved sølvbrylluppet i Vallekilde. S. 47—50.
 Tale ved sølvbrylluppet den 2. april. S. 51—62.
 Efterårsmøder og mindefester. S. 83—93.
1916. Barneminder. S. 35.
 Små minder om små ting. S. 36—63.
 Fra omegn og nabolav. S. 66—75.
 Den danske folkehøjskole og dens forhold til faglig
 (teknisk) undervisning. S. 76—85.
 »Eders unge skal se syner«. S. 108—113.
1917. Om Thorvald Helveg. S. 20—32.
 Småtræk om O. Arvesen. S. 35—40.
 Små minder om små ting. S. 49—57.
 Vore navne. S. 58—78.
 Af min fædrene slægts saga. S. 79—143.
1918. Nogle minderuner om min søster Maren. S. 18—33.
 Små minder om små ting. S. 73—83.
 »Adam, hvor er du.« S. 84—87.

1919. Til vintergækken. S. 27.
 Små minder om små ting. S. 34—40.
 Tale ved vinterskolens åbningsmøde. S. 41—44.
 »Ørken blomstre anden gang«. S. 45—46.
 Af min mødrene slægts saga. S. 47—100.
1920. Små minder om små ting. S. 38—46.
 Tanker. (Digt). S. 63.
 Minder og stemninger ved genforeningen. S. 64—69.
 Huset. S. 70—74.
 Morbror Hans. Et stykke dansk ungdomsliv ved midten af det nittende århundrede. S. 75—111.
1921. Den sidste havn. S. 38—40.
 Skærsommernat ved Møens Klint. S. 50—51.
 Små minder om små ting. S. 58—66.
 Ved dåbsfesten i Øjås i Vallekilde d. 24. Okt. 1920.
 S. 74—75.
 Fra Ryslinge valgmenigheds første dage. S. 87—123.
1922. Fra mindernes verden. S. 96—135.
 Højskolen og de fremmede. S. 136—139.
1923. Fra Vallekilde højskole. S. 3—17.
 Dansk ungdom. S. 18.
 Dronning Dagmar. S. 35—49.
 Fra højskolens omegn og nabolav. S. 70—85.
 Fra mindernes verden. S. 91—142.
 Aften ved stranden. (Digt). S. 143.
1924. Et tilbageblik. S. 34.
 Valdemar Bennike. S. 40—69.
 Fra mindernes verden. S. 116—141.
1925. Et tredobbelt mindeord. (Højskolelærer Peder Bukh, valgmenighedspræst Carl Koch, højskoleforstander A. Albrechtsen). S. 28—52.
 Valdemar Sejr og »Kullemændene«. (Digt). S. 92—96.
 Der sover en sang. (Digt). S. 97—100.
 Fra mindernes verden. S. 105—142.

1926. Bryllupsvers, S. 27.
Søndagen og søndagsarbejdet. S. 28—33.
Det danske nationalmuseum. S. 101—140.
1927. Det danske nationalmuseum. S. 75—81.
Jens Mortensen, Kvarmløse.
1928. Jairi datter. S. 3—10.
Fra Ernst Triers ungdomstid. S. 11—28.
Jens Mortensen, Kvarmløse. S. 83—92.
Til Vallekilde højskole. (Digt). S. 104—105.
Rimerier. S. 106.
Et blad af Skippinge og Vallekildes gamle historie.
S. 108—111.
Uddrag af brevveksling mellem Ernst Trier og
hustru, f. Abel.
1929. Hvad juleklokken forkynder. S. 3—6.
To sange. S. 7—8.
Folkevisen om dronning Dagmars død. S. 77—88.
1930. Grænsens sang. S. 15—16.
I rigsarkivet. Under Kristiansborg slots brand den
3. oktober 1884.
Om Peter eller Hans, der kom på højskolen. S.
66—75.
Om dronning Bengerd. S. 76—89.
1931. Sorgen. S. 4—9.
Uddrag af brevveksling mellem Ernst Trier og
hans hustru, f. Abel. S. 110—117.
1932. At leve. S. 3.
Dagbogsblade af Ernst Trier. S. 101—119.
1933. Nationalitets-idéen og dens kår her i verden. S.
37—43.
Højskoleforstander Ernst Trier og Hans Iversen.
S. 107—118.

Artikler i »Fra Holbæk Amt«.

- Lidt om vore skove i ældre tid. 1913. S. 116—120.
 Den gamle landsby. 1913. S. 120—28.
 Lidt fra Vallekilde. 1922. S. 148—154.
 Fårevejle kirke og jarlen af Bothwell. 1925. S. 145—164.
 Fra Nordvestsjælland. 1927. S. 93—105.
 Frugthaven ved Vallekilde højskole. 1929. S. 40—47.
 Lammefjorden, dens inddæmning og tørlægning, opdyrking og bebyggelse. 1930. S. 113—204.
 Hvordan Tinghøj og »Barnet« blev reddet. 1932. S. 159—170.

Artikler i »Fra Svendborg Amt«.

- Årets arbejder i mit barndomshjem. 1920. S. 3—44.
 Et brudstykke af høravlens historie i Danmark. 1917. S. 77—96.
 Fra »det mærkværdige år«. Spredte minder og overleveringer. 1909.
 Fra Ryslinge valgmenigheds første dage. 1913. S. 51—85.
 Et stykke dansk ungdomsliv ved midten af det nittende hundredår. 1911. S. 69—113.
 Svineslagtning i en sydfynsk bondegård omkring år 1860—65. 1927. S. 66—75.

Artikler i »Højskolebladet«.

- Andreas Bentsen. 1839 — 9. marts — 1909. 1909. S. 369—372.
 Brev fra Povl Hansen til forstander Knud Rasmussen, Birkebjerg, på hans 80-års fødselsdag. 1920. S. 277—278.
 Fru Elisabeth Storm. 1909. S. 294—250.
 Historiefortælleren Heinrich Nutzhorn. 1925. S. 489—492.
 Højskoleforstander Albrekt Albrektsen. 1925. S. 769—772.
 Højskolelærer Peder Bukh. 1924. S. 592—600.

Højskolemanden Peder Andresen, småblade til hans mindekrans. 1925.

Minder og tanker (omhandler Sønderjylland og genforeningen) 1920.

Mit bedste minde om Morten Eskesen. 1913. S. 221—223.

Mit første møde med Ernst Trier. 1915. S. 1203—1208.

Om Poul la Cour. Tale holdt ved mindefesten på Askov højskole torsdag d. 30. april. 1908. S. 721—726.

Tale ved den ny skolebygning's indvielse i Vallekilde. 3. maj 1908.

Valdemar Bennike. 1924. S. 913, 920, 994, 996, 1049, 1058, 1123, 1128.

Spredte artikler.

Bonde og herremand. Et tidsbillede fra hoveri-tiden. (Årbog for dansk kulturhistorie. 1891. S. 1—83).

Fra hoveritiden. (Årbog for dansk kulturhistorie. 1898. S. 186—191).

Hvem var dronning Dagmar? En historisk redegørelse. (Årbog for historisk samfund for Sorø amt. 1930).

Jens Lange på Rødkilde og hans bønder. (Årbog for dansk kulturhistorie. 1892. S. 105—209).

Lidt gammeldags poesi. (Årbog for dansk kulturhistorie. 1897).

Ole Skovløber. (Årbog for dansk kulturhistorie. 1894. S. 1—29).

Om Dorte Skov, hendes venner og hendes fjender. (Lolland-Falsters historiske samfunds årbog. 1916. S. 22—83).

Om Dorte Skov og tyven. (Lolland-Falsters historiske samfunds årbog. 1919. S. 23—49).

Om hegn og hegnsætning i ældre tid. (Årbog for historisk samfund for Sorø amt. 1914. S. 68—76).

Vallekilde folkehøjskole og lidt af dens historie. (Jul i Holbæk. 1933. S. 13—15).

Meget billige bøger.

Det skyldes Ernst Trier og navnlig Povl Hansen, at Vallekilde folkehøjskoles ældre historie er så fuldstændig beskrevet som næppe nogen anden skoles.

Ernst Trier skrev: »Femogtyve års skolevirksomhed i Vallekilde« I. og II. afsnit. Det II. afsnit var ikke fuldført ved Triers død; men hans nære slægtning, forstander Johan Borup, udgav dette II. afsnit kort efter Triers død. I et forord til det lille hæfte skriver Johan Borup: »Det havde været Ernst Triers agt at skrive Vallekilde højskoles historie i fem afdelinger. Heraf nåede han imidlertid kun at få fuldført første afsnit og største delen af andet. Første hæfte udkom for et par år siden og skildrede skolens tilblivelse og dens begyndende virksomhed. I nærværende andet hæfte, der nærmest handler om E. Triers første hustru Marie Trier, født Abel, findes, hvad der forelå i håndskrift efter ham; rimeligvis vilde han endnu have tilføjet en slutning, der førte fortællingen videre indtil hendes død. Det næste hæfte skulde have omhandlet hans anden hustru Julie Trier, født Marstrand. De to sidste hæfter skulde have fremstillet skolens videre udvikling og de særskilte virksomheder, som efterhånden voksede frem på dens grund: håndværkerskolen, der fra 1877 blev ledet af bygmester Bentsen, sømandsskolen, fiskerskolen samt gymnastikken og sløjden. Men herom har han desværre kun efterladt få og spredte optegnelser.«

Povl Hansen ønskede, på sin egen måde og efter sin egen plan, at skrive Vallekilde højskoles historie; des-

værre blev også Povl Hansen forhindret i at fuldføre værket; men han fik skrevet tre bøger om Ernst Trier; i den sidste af disse bøger, som er langt den største, fortæller Povl Hansen grundigt og levende om Vallekilde højskoles første halve snes år. I en fjerde del vilde Povl Hansen have ført skildringen frem mod vor egen tid. Men døden slog ham pennen af hånden.

Førlaget har nu overladt elevforeningen et betydeligt antal af disse bøger til en billig pris. Elevforeningen ser sig derfor i stand til at kunne sælge bøgerne til nedenstående priser. Ved henvendelse til fru Anna Grosen, Vallekilde, kan man få bøgerne. Man kan få alle bøgerne eller enkelte af dem. Bøgerne bliver sendt på opkrævning. Til den her opgivne pris kommer altså forsendelsesudgifterne.

Der er formodentlig nu en del gamle elever, som gerne vil sikre sig disse billige bøger. Hvis bøgerne ikke bliver jer tilsendt inden 14 dage efter bestillingen, betyder det, at bøgerne er udsolgt; dette bemærkes for at undgå unødigt skrivi.

	Før	Nu
E. Trier: 25 års skolevirksomhed i Vallekilde	Kr. 1,00	Kr. 1,00
Povl Hansen: Ernst Trier I. del	— 3,00	— 1,00
Povl Hansen: Ernst Trier II. del	— 3,50	— 1,00
Povl Hansen: Ernst Trier III. del	— 6,00	— 2,50
Povl Hansen: Mine Minders Bog	— 5,00	— 1,50
Povl Hansen: Tovelille		— 0,50

Plan for mindefesten

på Vallekilde højskole i anledning af hundredåret for
højskoleforstander Ernst Triers fødsel.

1837 – 23. januar – 1937.

- Kl. 15³⁰: 1) Mindetale ved højskoleforstander Johan Borup, København.
2) Vallekilde og den danske folkehøjskole ved højskoleforstander Uffe Grosen.
- Kl. 18 : (Middag på højskolen for den Trierske familie og højskolens elever; andre gæster bedes selv medbringe mad).
- Kl. 19³⁰: Mindefesten fortsættes i gymnastiksalen. Koncert ved musikforlægger Hans Borup, kgl. kappelmusikus Knud Pedersen. Derefter korte mindetaler.
Kaffebord.
Vallekilde højskoles udvikling fortalt i lysbilleder.
Oplæsning af Sigrun og Hans Trier Hansen.

Til eftermiddagsfesten er der fri adgang. For adgang til aftenfesten (med kaffebord) betales 1 kr. Ønsker man at deltage i denne del af mindefesten, må man melde sig til højskolen inden 15. januar. Vi håber især at se den Trierske slægt og Triers gamle elever; men alle venner af Vallekilde højskole er meget velkomne. Foranstående plan for festen vil så vidt muligt blive overholdt, men ændringer kan jo blive nødvendige.

Blandede meddelelser.

Bogen »Fra Vallekilde folkehøjskole« trykkes i 3400 eksemplarer.

Medlem af »Vallekilde folkehøjskoles lærlingeforening« kan enhver blive, som i årligt bidrag til foreningen betaler mindst 2 kr. (for hver 2 kr. indtegnet årsbidrag tilsendes et hæfte af årsskriftet). Vedkommende vil da først i december af kassereren få årsskriftet »Fra Vallekilde folkehøjskole« tilsendt på postopkrævning. *Forandring af adresse må meldes til kassereren, frk. Karen Nielsen, Vallekilde, inden hvert års 1. sept.*

Mod indsendelse af 1 kr. i frimærker, d. v. s. halv pris, kan ældre årgange af årsskriftet fås hos kassereren.

Et fællesmøde for alle forhenværende lærlinge (*elevmøde*) afholdes her ved folkehøjskolen hvert år *den tredje søndag i juli*. Mange af deltagerne kommer den foregående lørdag aften. *Tæpper, lagener og håndklæder må medbringes* til mødet. Nogle kan måske også let medbringe et telt.

Efterårs mødet 1937 afholdes i de 4 dage søndag—onsdag den 19.—22. sept. Alle er velkomne til mødet. De, der ønsker at overnatte her ved nævnte lejlighed, må selv medbringe sengeklæder og håndklæder.

Lørdag eftermiddag den 18. sept. indbyder vi til sammenkomst for elever, som har været her for mindst 25 år siden. *Elever fra vinterskoleholdet 1911—12 og sommerskoleholdet 1912 ventes at møde særlig talstærkt frem.* Man samles på skolen til Kaffe kl. 14. Om eftermiddagen samles man om foredrag og frit samvær. Indmeldelse til dette møde sendes til Uffe Grosen i god tid. Man kan, om man ønsker det, deltage i det efterfølgende efterårsmøde.

Lokale elevmøder vil i 1937 blive holdt følgende steder: *Århus, Hjørring og Odense.* Bekendtgørelse om møderne og opgivelse af datoer vil fremkomme i de lokale dagblade.

Skolen får helt eller delvis frit tilsendt et stort antal dagblade, ugeblade og tidsskrifter. Vi påskønner denne imødekommenhed og takker derfor.

Det, som lysner over vangen

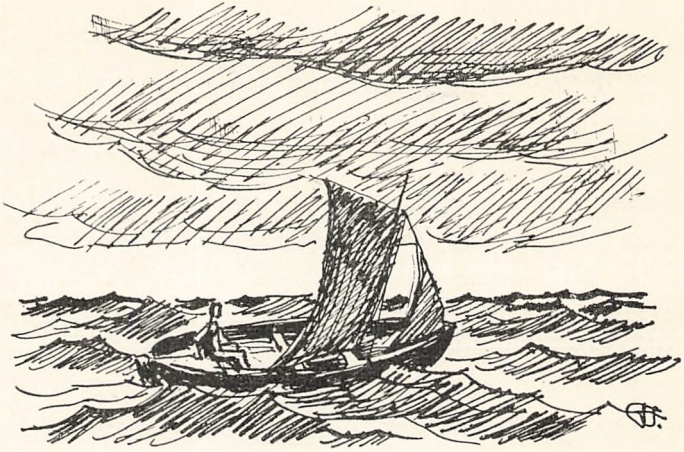
Oluf Ring

Det, som lys-ner o-ver van-gen, er det af-ten-rød?

var mons-tro det sva-ne-san-gen, som fra sun-det lød?

Blank kun står en gyl-den stri-me, sluk-kes den på ny?

Hvad er den-ne brydnings-ti-me? skumring-el-ler gry.

England i sigte –

Det, som skinner
vester hist
mellem sky og havsens vover,
det er England,
solbelyst,
klipperne ved Dover.

Føl det friske
livsens pust
alt fra Gammel-Englands ege!
Vimplens tunge,
som berust,
kan i det alt lege.

Hist se Englands
grundvold stærk:
muslinghvid cement fra grunden!
Frihed har sit
forsvarsværk
midt i havet funden.

Gud har bygget
 om dens hjem
 stærke høje bastioner,
 netop hvor det
 vender frem
 mod Europas troner.

Shakespear'cliffens
 hvide hvælv
 vester ud er marmorfoden,
 hvorfra sejrens
 dronning selv
 stolt behersker kloden.

Klippen mere
 hvid end sne;
 natsort muld der oven over;
 grønne enge
 — fløjl at se —
 gå i lange vover.

O hvor herlig
 sådan grund
 må for Englands ege være,
 som til frie
 yde kun
 sine kranses ære!

O hvor herligt
 for en mand
 der at leve, bo og bygge!
 Og hvor herligt
 hviler han
 under egens skygge!

Henrik Wergeland.

Eleveholdene.

Vinterholdet 1935—36.

Andersen, Alfred, Sevel Kalkværk, Vinderup.
 Andersen, Ejnar, Tystrup, Faxe.
 Andersen, Thorvald, Aarslev.

Bak, Jens, Ebstrup pr. Skægkær.
 Bak, Niels, Dalby pr. Gjern.
 Bennetsen, Alfred, Torrup pr. Guldager.
 Bennetsen, Niels A., Janderup.
 Bentsen, Andreas, Hørve.
 Bramming, Johannes, Bredsten, Vejle.
 Brøndsted, Aksel, Ubbby pr. Jerslev.
 Buch, Herluf, Assendrup, Daugaard.
 Bundgaard, Christian, Sevel, Vinderup.

Carlsen, Christian, Bjørnstrup Mark, Taars.
 Carstensen, J. Bernhard, Junkerholm pr. Askeby. Møen.
 Christiansen, Peter, Bur.
 Christensen, Alfred, Gilleladen, Ugilt, Sindal.
 Christensen, Hans Chr., Saltofte, Assens.

Dahlgaard, Svend, Bajlum, Roslev.

Elmose, Knud, Starup Østergaard, Malling.

Frederiksen, Aage, Tornemark, Sandved.

Hansen, Hans Peter Gamborg, Fragtrup, Fandrup.
 Hansen, Jens Thule, »Højvang«, Aale.
 Hansen, Rasmus, »Vanggaarden«, Harridslev, Randers.
 Hansen, Svend, Højby, Fyn.
 Hartvigsen, Andreas, Elsborg, Rødkærsbro.

Hindsgaul, Oskar, Nr. Aaby Børnehjem, Nr. Aaby.
 Holm, Søren, Stauns, Tranebjerg, Samsø.
 Høgh, Jens, Abildøre, Braade.

Jacobsen, Jens Peter, Haverslev pr. Arden.
 Jensen, Aage, Østbirk.
 Jensen, Asger, Vrensted.
 Jensen, Axel Holm, Vraa pr. Vrinner.
 Jensen, Frode, Aagaard, Gislinge.
 Jensen, Jørgen, Tvilstedgaard, Pandrup.
 Jensen, Niels Frstrup, Tvilstedgaard, Pandrup.
 Jensen, Kristian Karl, Overfidde, Henne.
 Jensen, Kristian, Rodsted, Støvring.
 Jensen, Niels, Vedskov, Gjern.
 Jensen, Niels Otto, »Gammelbygaard«, Munkeby.
 Jensen, Peter, Atterup, Faxe.
 Jensen, Søren Holm, Rørby, Kalundborg.
 Jensen, Thule, »Engholm«, Lundum.
 Jespersen, Aage Clir., Stakroge.
 Johansen, Hans, Espe Mark, Højrup.
 Jørgensen, Hans P., Magstrup, Simmersted.
 Jørgensen, Henry, Reersnæs, Bandholm.
 Jørgensen, Svend Ove, Kældernæs, Lolland.
 Jørgensen, Valdemar, Hundslev, Kølstrup.

Kauffmann, Knud, Ahornsgade 14, København.
 Kauffmann, Orla, Ahornsgade 14, København.
 Kjær, Bodin, Mulvad, Bramminge.
 Kold, Jens Marius Nielsen, Hjørdemaal, Thy.
 Knudsen, Michael, Hammershøj.
 Kolind, Magnus, »Granly« pr. Thorsager.
 Kramer, Sigurd, Vallekilde.
 Kristensen, Hans Mose, Fuglsig pr. Varde.
 Kristensen, Kristen Høgsberg, Gl. Præstegaard, Ulfborg.
 Krog, Johannes, Ølstrup, Lervang.

Larsen, Frode, Gislinge.
 Larsen, Hans Bøje, Hyldegaarden, Gislinge.
 Laursen, Rasmus, Rustrup, Silkeborg.
 Laursen, Svend Aage, Lille Ajustrup, Kærgaard, Blære.
 Lundum, Niels, Østbirk.

Madsen, Søren Gunnar, Langevanggaard, Illerup, Kalund-
 borg.

Mikkelsen, Gunnar, Mejlvang, Ølgod.
 Mortensen, Vagn Holm, Nørkær, Hee.
 Mouridsen, Jakob Alfred, Gadegaard, Outrup.

Nielsen, Erik, Rørby, Kalundborg.
 Nielsen, Harald, Holtug Bøgeskov, Storehedinge.
 Nielsen, Niels Henrik, Vallekilde.
 Nørhave, Niels, Rødsted, Støvring.
 Nygaard, Niels, Vorgod Barde, Herning.

Olesen, Karl Østergaard, Solbjerg, Mors.
 Olesen, Povl Drejer, Solbjerg, Mors.
 Olsen, Viggo, Løve, Høng.

Pedersen, Aksel, Sem, Mariager.
 Pedersen, Børge, »Bakkehuset«, Gørlev.
 Pedersen, Kristian, Søndermark, Tistrup.
 Pedersen, Thorkild, Hagedsted, Gislunge.
 Petersen, Aksel Bruus, Tilst, Mundelstrup.
 Petersen, Hans Andreas, Ll. Emmerske, Tønder.
 Petersen, Svend Bruus, Tilst, Mundelstrup.
 Petersen, Christian, Horshyg, Røde Kro.

Rasmussen, Keldt. Skovshøjrup, Næsbylovedbroby,
 Odense.
 Rasmussen, Viggo, Rynkeby Maskinfabrik, Rynkeby.

Saxtoft, Mogens, Svebølle.
 Schnack, Ove, Jersie, Ll. Skensved.
 Skipper, Poul M., Søttrup, Hornum.
 Skytte, Laurits, Naarup.
 Søgaard, Truels, Fregerslev, Hørning.
 Søndergaard, Viggo Lund, Faster, Skjern.
 Sørensen, Ahlmann, Lendum, Sindal.
 Sørensen, Helmuth, Fjenneslev.
 Svendsen, Niels Jørgen Aalund, Sem, Mariager.

Thulesen, Peer Skov, Lillebjerre, Aale.

Sommerholdet 1936.

Adserballe, Asta, Testrup pr. Maarslet St.
 Ahmt, Ida, Lundejorder pr. Ryde, Lolland.
 Andersen, Karen, Mosehøjgaard, Fjellerup St.
 Andersen, Karen Villemoes, Skovgaard, Braade.
 Andersen, Kathrine, Ravelund, Allested St.
 Andersen, Maren, Rugsted, Vejle.
 Andersen, Petra, Drigstrup pr. Kerteminde.
 Arentsen, Signe, Ø. Mellerup, Jerslev.
 Astrup, Dina, »Fastergaard«, Faster pr. Skern.

Bach, Johanne, Rindom pr. Ringkøbing.
 Brock, Maren, Koed Mark pr. Nimtofte St.
 Brodersen, Anine, »Vestballegaard«, Esbjerg.
 Brodersen, Lora, Todsbøl pr. Bolderslev.
 Buchhave, Karen, Galtrup pr. Erslev.
 Buhr, Ragnhild Clausen, Uggerløse Skole pr. Kalundborg.
 Busk, Kirsten, Ravndrup Vænge, Kværndrup.

Christiansen, Ane, »Lærkeshaab«, Bur St.
 Christensen, Ebba, Nimtofte St.
 Christensen, Gudrun, Jordemoderhøiligen, Bryrup.
 Christensen, Henny, Sdr. Tange, Outrup St.
 Christensen, Inger, Ny Kloster, Slagelse.
 Christensen, Tinne, Vium Thinggaard, Jebjerg St.

Dalgaard, Johanne Vinkel, Lyby St.

Frederiksen, Ellen, Ramsøllille pr. Havdrup.
 Frederiksen, Else, Kyndeløse, Kirke Hyllinge.
 Fredslund, Sigrid, Enslev pr. Hasselager.
 Follestad, Hedvig, Søndermarksvej 2, Valby.

Hansen, Aase, Farre St.
 Hansen, Agnes, Parkalléen 39^a th., København Ø.
 Hansen, Betty, Kertinge Mark, Kølstrup.
 Hansen, Elisabeth Marie, Aadum pr. Tarm.
 Hansen, Ella, Hønsinge pr. Nr. Asminderup.
 Hansen, Esther, Maarslet St.
 Hansen, Karen K., Forum pr. Guldager.
 Hansen, Margrethe, Egebjerg pr. Braade.
 Hansen, Sigrid, Rugstedlund, Vejle.

Hansen, Tove Lerche, »Bygaard«, Lov.
 Hansen, Valborg, »Borrevangsgaarden«, Asnæs.
 Heggelund, Maren Petra, Vittenbjerggaard, Lellinge.
 Heide, Sigrid Bjerregaard, Øster Jølby pr. Erslev.
 Hessellund, Marie, Boulstrup St.
 Hove, Eva, Boddum pr. Hurup, Thy.
 Højhus, Edith, Ølstrup pr. Lervang.

Jacobsen, Alma, Hjedding pr. Gaarde.
 Jakobsen, Anna, Kørup, Lund St.
 Jansen, Maja Bjergbo, »Marupgaard«, Skern.
 Jensen, Elfrida, Hedenggaard pr. Ellested.
 Jensen, Karen, Røgind Skole, Højslev St.
 Jensen, Betty Melchior, Bjerreby Mølle, Taasinge.
 Jensen, Mathilde, Karlby, Hornslet St.
 Jensen, Sigrid, »Baunehøjgaard«, Holløse, Holbæk.
 Juul, Anna, Ormslev St., Jylland.
 Jørgensen, Anna, Sdr. Amtrup, Studsgaard.
 Jørgensen, Anne, Tombøl, Felsted.
 Jørgensen, Else Margrethe, Sønder Bjærge St.
 Jørgensen, Frida, Sdr. Amtrup, Studsgaard.
 Jørgensen, Karen Kristine, Lidstrup pr. Tingsted St.

Kallesø, Esther, Møborg pr. Bækmarksbro St.
 Kirkegaard, Jenny, No pr. Ringkøbing.
 Kirkegaard, Marie, No pr. Ringkøbing.
 Kobberø, Signe Ibsen, Sinding Mejeri, Herning.
 Kofoed, Signe, Vigen, Svaneke.
 Kokholm, Erna Lauritzen, Kirkegaardhus, Flønder pr.
 Bækmarksbro.
 Krage, Marie Jensen, Uggerby pr. Hjørring.
 Kristensen, Dinna Møller, Hjedding, Ølgod.
 Kristensen, Magda, Assendrup, Daugaard St.
 Kristoffersen, Helga, Revl pr. Kellerup.
 Krogsgaard, Eva, »Knudgaard«, Stauning, Skern.

Larsen, Anna, Skovbakkerne pr. Vørslev St.
 Larsen, Asta, Svinninge pr. Nr. Asminderup.
 Larsen, Lilly Lykke, Køkkenet, Amtssygehuset, Odense.
 Larsen, Ruth Eskesen, Oluf Bagersgade 7², Odense.
 Lassen, Elise, Falde pr. Vilsted.
 Laursen, Nanna, Aale Brugsforening, Aale.

Lindegaard, Marie Elisabeth, Egebjerg pr. Stenstrup.
Lundgaard, Ingrid, Darum pr. Bramminge.

Madsen, Bodil, Tobøl pr. Føvling, Jylland.
Madsen, Gerda, Tobøl pr. Føvling, Jylland.
Markussen, Nanna, Haubro St.
Mikkelsen, Edith, Hellevad.
Mikkelsen, Kristine, Fyrkilde pr. Arden.
Mikkelsen, Sigrid, »Fredegaard«, Vejstrup St.
Møller, Signe, Holmstol, Gjærn St.

Nielsen, Agnethe, Vibede pr. Fakse.
Nielsen, Helene, Vibede pr. Fakse.
Nielsen, Esther, Godballe, Faare.
Nielsen, Gudrun, Vedbynørre, Slagelse.
Nielsen, Ingeborg, Andigaard pr. Mørke.
Nielsen, Magda, »Gammelgaard«, Ejby St.
Nielsen, Methine, Ibs Huse pr. Mørkøv St.
Nielsen, Mette Boel, Tustrupgaard, Jebjerg St.
Nikolajsen, Karen, Søby pr. Kølkhær.
Nederby, Kathrine, Aadum pr. Tarm.

Pedersen, Asta, »Skovly«, Venge Mark, Skanderborg.
Pedersen, Elin Kampp, Teglgaarden pr. Slude.
Pedersen, Ellen, Vejleby, Hørve St.
Pedersen, Emma Vind, Rousthøje pr. Varde.
Pedersen, Helga, Timannegaard pr. Svaneke.
Pedersen, Oline, Fredenslund pr. Fangel.
Pedersen, Valborg, Faarbæk pr. Karup.

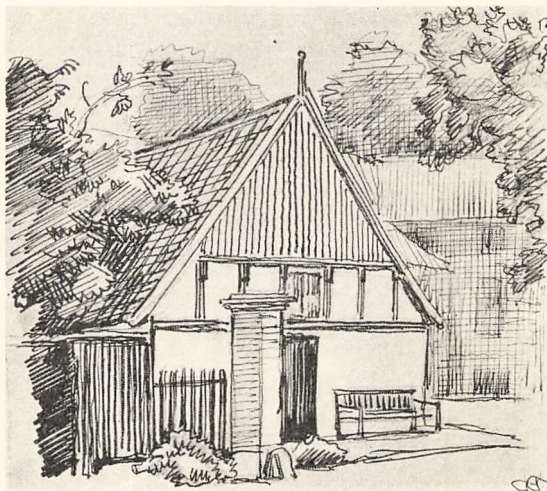
Rahbek, Johanne, »Rahbekgaard«, Skern.
Rasmussen, Gudrun, Falkerslev pr. Horbelev.
Rasmussen, Gudrun, »Langægergaard«, Hejninge, Slagelse.
Rasmussen, Ingrid Falk, »Hillemosegaard« pr. Veggerløse.
Rasmussen, Ingrid Margrethe, Møllehøj pr. Storehedinge.
Reinholdt, Kirstine, »Oksgaard« pr. Hellevad.
Rye, Karen, Skyttegaarden, Nørre Broby.

Schou, Gunnild, »Østergaard« pr. Ramsing St.
Skov, Edith Jensen, Gl. Kjellerup, Kjellerup.
Skov, Marie, Københoved pr. Skodborg.
Skovbjerg, Olga, Hoven, Tarm St.
Skrubbeltrang, Jensine, Uhrskovgaard, Tørring.

Skrubbeltrang, Rigmor, Brugsforeningen, Taars.
 Stefanska, Anna, Lindeved pr. Hjallesø.
 Stensgaard, Else, Galtrup pr. Erslev.
 Sunekær, Rigmor Villadsen, »Solvang«, Benløse
 pr. Ringsted.

Svenningsen, Marie, Erslev, Mors.
 Søe, Ingeborg, Ølstrup pr. Lervang St.
 Søndergaard, Marie, Erslev, Mors.
 Sørensen, Helene Marie, Hørret pr. Maarslet.
 Sørensen, Kristiane Tang, Lyhne pr. Ølgod.
 Sørensen, Maren Tang, Lyhne pr. Ølgod.

Tarp, Line, Asbo Telefoncentral, Bække St.
 Thomsen, Julie, Mejls pr. Varde.
 Thuesen, Thilda, Bryndumsager, Aarre pr. Varde.
 Thøgesen, Anne, Bovlund Præstebolig, Branderup.
 Thruø, Edith, »Dyrehøjgaard« pr. Balle.
 Tøfting, Agnes, Frøkær, Sundby, Mors.
 Tønder, Betty, Branderup.

Lærlingebesøget på Vallekilde folkehøjskole.

	Sommer	Vinter	Ialt
Fra Københavns amt	2	2	4
— Roskilde amt	3	1	4
— Holbæk amt	10	17	27
— Sorø amt	5	2	7
— Præstø amt	4	4	8
— Odense—Assens amt	7	7	14
— Svendborg amt	8	2	10
— Assens amt	1	—	1
— Maribo amt	4	3	7
— Åalborg amt	3	6	9
— Hjørring amt	3	6	9
— Viborg amt	7	4	11
— Thisted amt	7	3	10
— Århus amt	8	3	11
— Skanderborg amt	4	9	13
— Randers amt	5	5	10
— Ribe amt	13	8	21
— Ringkøbing amt	23	9	32
— Vejle amt	3	2	5
— Haderslev amt	4	1	5
— Åbenrå amt	3	1	4
— Bornholm amt	2	—	2
	129	95	224

Regnskab for Vallekilde folkehøjskoles elevforening

11. juli 1935—10. juli 1936.

Indtægt.	Kr.	Ø.	Udgift.	Kr.	Ø.
Kassebeholdning 11. juli 1935	4180	37	Trykning af årsskriftet	2280	00
Medlemsbidrag	5693	38	Konvolutter og blanketter	219	00
Salg af årsskrifter	21	50	Porto	1251	10
Gave	5	00	Forsendelse af årsskriftet	70	00
Renter	169	52	Kassererens løn	275	00
Salg af Povl Hansens bog	101	00	Understøttelse til elever, vinteren 1935-36	635	00
			Understøttelse til elever, sommeren 1936	525	00
			Tryksager angående mindelegat	71	00
			500 kort	20	00
			Tegninger til årsskriftet	15	00
			Bestyrelsens rejseudgifter	35	00
			Kassebeholdning 10. juli 1936	4774	67
	10170	77		10170	77

Regnskabet er gennemgået og intet fundet at bemærke, Kassebeholdningen var tilstede.

Vallekilde i juli 1936.

Aksel Fredslund.

H. Trier Hansen.

INDHOLD:

	Side
Fra Pearl S. Bucks Verden. Af <i>Ragnhild Bonde</i>	3
Især for »umusikalske«. Af <i>Tage Dybkjær</i>	16
Det unge grænseværn. Af <i>Kr. Kristensen Killemoße</i>	26
Finland. Af <i>Valdemar Nielsen</i>	36
Fogelstad. Af <i>Adia Frost</i>	44
Vort Kald. Af <i>Uffe Grosen</i>	50
Hvad vi trænger til. Af <i>Niels Petersen</i>	60
Fra Vallekilde folkehøjskole. Af <i>Uffe Grosen</i>	68
Henry Fønnesbech-Wulff og hustru. Af <i>Axel Kragh</i>	88
Ville. Af <i>Uffe Grosen</i>	91
Thora og Bodil Lange: Børnerim og Børnevers.....	96
Højskoleforstander Povl Hansens forfatterskab.....	101
Meget billige bøger.....	108
Plan for mindefesten.....	110
Blandede meddelelser.....	111
»Det som lysner over vangen«.....	113
England i sigte	114
Elevholdene. Vinterholdet 1935—36	116
Sommerholdet 1936	119
Lærlingebesøget på Vallekilde folkehøjskole.....	123
Regnskab for Vallekilde folkehøjskoles elevforening.....	124

